421

VASÁRNAPI UJSÁG

1868.

7145

XV-dik ÉVI FOLYAM.

Felelős szerkesztő:
NAGY MIKLÓS.

Főmunkatárs:
SZÁSZ KÁROLY.

Kiadó-tulajdonos:
HECKENAST GUSZTÁV.

PEST, 1868.

NYOMATOTT HECKENAST GUSZTÁVNAL.
Egyetem-utcza 4-dik szám alatt.

A „Vasárnapi Ujság“ 1868. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arczképek.

a) Hazaiak.

Szám

Tompa Mihály . . . 1
László Károly . . . 2
Tatai András . . . 3
Szontagh Pál . . . 4
Erdélyi János . . . 5
Pákh Mihály . . . 6
Gróf Bethlen Gergely . . . 7
Thern Károly . . . 7
Thern Vilmos . . . 7
Thern Lajos . . . 7
Gróf Batthyányi Kázmér . . . 8
Vetter Antal . . . 9
Figyelmessy Fülöp . . . 9
Csányi László . . . 10
Táncsics Mihály . . . 11
Vasvári Pál . . . 11
Conrád Mór . . . 12
Arany János . . . 16
Gáspár András . . . 18
Ebergényi Julia . . . 20
Dr. Balassa János . . . 21
Fördős Lajos . . . 22
Tiboldi István . . . 23
Simonyi Ernő . . . 25
Beöthy Ödön . . . 26
Esze Tamás . . . 27
Földváry Sándor . . . 28
Báró Orczy Lőrincz . . . 29
Beniczky Lajos . . . 31
Takács János . . . 32
Vukovics Sebő . . . 33
Bartakovics Béla . . . 34
Dr. Than Károly . . . 35
B. Rauch Levin . . . 36
Káli Nagy Elek . . . 37
Komlóssy Imre . . . 38
Torma Károly . . . 39
Pöltenberg Ernő . . . 40
Vakanovich Antal . . . 41
Dessewffy Aristid . . . 44
Izsó Miklós . . . 45
Szakál Lajos . . . 46
Ujházy László . . . 47
Suvich József . . . 50
József főherczeg . . . 51
Báró Jeszenák János . . . 52

b) Külföldiek.

Az osztrák miniszterium 1868-ban (Auersperg, Giskra, Breszti, Potocki, Taaffe, Berger, Herbst, Hasner, Plener arczképe) . . . 10
Kosciuszko Tádé . . . 15
Disraeli Benjamin . . . 17
Kara Fatima kurd fejedelemnő . . . 17
Humberto, olasz trónörökös . . . 19
Szavojai Margit . . . 19
Bonaparte Lucian . . . 20
Napoleon herczeg . . . 24
Napoleon Jenő, franczia trónörökös . . . 24
IV. Obrenovics Milán, szerb fejedelem . . . 28
Prim tábornok . . . 42
Serrano . . . 43
Mazzini József . . . 48
Grant Ulysses . . . 49

II. Történelmi képek.

Rajzok az országgyülésből:
I. Az elnöki szék s környezete a képviselőházban. *Jankó János* . 1
II. A balközép. *Jankó János* . . . 31
III. Berzenczey és Besze Ján. *Jankó* 48
IV. A szélső-bal. *Jankó János* . . 48
IX. Pius pápa sétája . . . 2
Vihar az Antillákon . . . 2
Mátyás király Szabácsnál. *Irányi Sánd.* 3
Miksa császár temetése Bécsben . . 6
A szabadsajtó első termékeinek kiadatása (Pest, 1848. márcz. 15.) . 11
1848. márczius 15-ére. *Székely B.* . . 11
A honvéd-életből. *Thán* olajfestménye után . . . 15
Thury György halála. *Irinyi Sándor* 19
I. Károly romániai fejedelem utazása 21
A régi Athén, Vénus kertjével . . 22
Obrenovics Mih. fejedelem a ravatalon 29
Lengyel foglyok Szibériába kisértetése 38
Dalverseny a debreczeni dalárünnepélyen 1868. *Munkácsy Mihály* . . 40
Izabella királyné elindulása Spanyolországból . . . 43
A spanyol forradalomból:
Jelenet a közmunkaügyi minisztérium palotája előtt Madridban . 45
Politikus öszvérhajtsár . . . 45
Magyar huszár és kozák foglyok . . 51

III. Táj- és utiképek.

a) Hazaiak.

Kis-Disznód (Erdélyben) *Keleti Gusztáv.* . . . 1
Nagy-Röcze . . . 2
Gödöllői kastély és park. *Keleti G.* . 3
Rozsnyó főtere . . . 6
Kis-várdai rom. *Greguss János.* . . 7
B. Jósika Miklós lakása Szurdokon *Greguss J.* . . . 7
Vigtelki olvasztó (Gömör) . . . 9
Wandorfi kápolna *Keleti G.* . . . 13
Wandorf (Sopron) *Keleti G.* . . . 13
Gyulafehérvári képek:
1 Kilátás a hegységekre . . . 14
2. A város, a vár délkeleti bástyájával . . . 14
3. A székes-egyház . . . 15
4. A Batthyáneum . . . 16
5 Hunyadi László sirköve } a gyulafehérvári székesegyházban.
6. Hunyadi János sirköve } 16
7. János Zsigmond sirköve } a gyulafehérvári székesegyházban.
8. Izabella sirköve } a gyulafehérvári székesegyházban.
9. Szent-György kapu . . . 17
10. Katonatiszti lak . . . 17
Besnyői zárda *Keleti G.* . . . 15
Szentkirályi kastély (Gömör) . . . 18
Mária-tölgyi romok. *Keleti G.* . . . 19
Szalánczvára. *Greguss J.* . . . 19
Szob, a Duna mellett. *Keleti G.* . . 20
Budvár és a Jézus kápolnája . . . 22
Budvár alaprajza . . . 22
Kis-Czell vidéke Ó-Buda fölött. *Keleti Gusztáv.* . . . 24
Ránki sziklák (Abauj) *Greguss J.* . 25
Ránki fürdő *Greguss J.* . . . 27
Ujvidék és Pétervárad . . . 28
Őszerű paraszttáz Mitrovitz vidékén 32
Bejárat az egri Dobó-emlékhez . . 34
Dobó sir-szobra Egerben . . . 34
Egri minaret . . . 34
Eger . . . 34
Parád és környéke . . . 35
Egri székesegyház . . . 35
Egri lyceum-épület . . . 35
Máriafalva (Vasmegyében.) . . . 36
Taresai fürdő . . . 36
Gernyeszegi ref. népiskola és templom. *Chaillon.* . . . 43
Részlet Bártfa városából. *Greguss J.* . 44
A „váczi temető“ Pesten. *Keleti G.* . 44
Füzér vára (Abauj) *Greguss J.* . . 46
„Izra“ tengerszem. *Greguss J.* . . 47
Tájkép Murányvár alatt. *Keleti G.* . 50
Alcsúti kastély. *Keleti G.* . . . 51
Téli tájkép. *Keleti G.* . . . 52

b) Külföldiek.

Orosz csárda, a Volga mellékén . . 1
Bábel tornyának romjai . . . 12
Kecsege-halászat a Volgán . . . 13
A Volgán átuszó lovak . . . 13
Utikaland Mexikóban . . . 22
Lengyel emlék Svájczban . . . 24
Suez város . . . 26
Topcsideri nyaraló Belgrád mellett . 27
Biliken kastély Hollandban . . . 31
Kődombormüvek a palanquei templomromon. *László Károly* . . . 32
Oláhországi apácza . . . 33
Orezui zárdafőnök . . . 33
Orezui zárda, Oláhországban . . . 33
Nippon hidja Yedoban . . . 38
Japáni könyvkereskedés . . . 49
London a föld fölött és a föld alatt . . 50

IV. Hazai épitészet, emlékmüvek, régiségek.

A dobsinai uj evang. templom tervrajza . . . 6
Irgalmasok zárdája Szepes-Váralján 10
Schödelné mellszobra . . . 13
Zápolya István nádor siremléke Szepes-Váralján . . . 18
A szepesi káptalan régi pecsétje . . 18
Vajda-Hunyad vára. *Schmidt Frigyes.* 23
Beöthy Ödön sirja a hamburgi temetőben . . . 26
Nyiregyházi evang. templom . . . 29
Váczi honvédemlék . . . 30
Tompa Mihály emléke Feketehegyen 38
Lenkey honvéd-tábornok siremléke . 39
Iglói evang. főgymnasium . . . 41
Rozsnyói bőrgyár. *Greguss J.* . . 41
Brunóczi várkastély . . . 42
Szegszárdi uj templom. *Haske* . . 42
Háromszázéves ágyu . . . 48
Szolnoki honvédemlék . . . 51

V. Természettudomány, ipar, gazdaság.

A guyanai pók . . . 9
Elefánt a drezdai állatkertben . . 14
Vasuti sinek gyártása a creusoti hámorban . . . 14
Krokodilok Casfesoca szigetén . . . 16
Bitang állatok (8 rajz.) . . . 16, 17
Guyanai óriás skorpió . . . 20
Pécsi kőszéntelepek . . . 21
Költöző madarak megérkezése Afrikában . . . 23
Amerikai gőzember . . . 24
Vizemelő szélkerék . . . 28
A hallás szervei (4 ábra) . . . 29, 30
Vizi lovak a párisi állatkertben . . 30
Zsiraff a pesti állatkertben. *Haske* . 32
Béka (8 rajz) . . . 35
Aquarium a havre-i kiállitáson (2 kép) 37
Kaufmann repülő gőzgépe . . . 39
A siami ikrek . . . 40
A fürkész (4 rajzban) . . . 43
Kengyelfutó gép . . . 43
Afrikai orrszarvu . . . 44
Amerikai egérfogó . . . 46

VI. Népviseletek, genreképek.

a) Hazaiak.

Képek a hazai népéletből:
1. Disznóperzselés. *Greguss J.* . . 4
2. Pandur a csárdában . . . 8
3. Tiszai komp. *Greguss J.* . . . 18
4. Katonabeszállásolás. *Frigyes* vázlata után *Jankó.* . . . 25
5. Rabkisérő pandurok. *Frigyes* vázlata u. *Jankó.* . . . 26
6. Gabonarakodás. *Greguss J.* . . 31
7. Szérü. *Greguss János* . . . 32
8. Alföldi udvar. *Greguss János* . . 37
9. Hetivásár a felföldön . . . 41
10. Nyájat hajtó juhász. *Frigyes* vázlata u. *Greguss* . . . 42
11. Ujonczozás. *Irinyi S.* vázlata után *Beszédes K.* . . . 43
12. Keresetre induló székely fiu. *Jankó J.* . . . 49
13. Száraz malom. *Greguss J.* . . 49
Erdélyi szász falusi biró fiával . . . 12
Családi kör. *Thán Mór* eredetije után *Jankó* . . . 16
A börtönben. *Irinyi S.* vázlata után *Jankó* . . . 21
Szalmafonó család. *Jankó J.* . . . 47
„Szeget szeggel.“ (Petőfi költeményéhez.) *Munkácsy Mihály* . . . 52

b) Külföldiek.

Vázlatok Babyloniából:
I. Bőrkereskedő arabok . . . 10
II. Babyloni zsidók . . . 12
Japáni zarándokok . . . 15
Törvényszéki jelenet Szerbiában . 25
Spanyol tánczosok (2 kép) . . . 27
Szerb falusi mátkapár . . . 28
Belgrádi előkelő társaság . . . 28
Vasárnap reggel egy szerb zárdában 29
Szambu, néger zenész . . . 37
Japáni polgárcsalád ebéde . . . 40
Szerb falusi biró lakása . . . 42
Spanyol népviseletek . . . 46

VII. Vegyes tárgyuak.

A japáni „sárkány-társaság“ mutatványai . . . 3
Egyiptomi nők sétája, Kairóban . . 4
Mária Terézia a koldusgyermekkel. *Lützenmayer Sánd.* . . . 5
A Vezuv, az 1867. decz. 17-ki kitörés alkalmával . . . 8
A Vezuv, Strabo idejében . . . 8
A Vezuv, Plinius idejében, a kitörés után . . . 8
A Vezuv csucsa ma . . . 8
Vizáradás által meglepett hadcsapat Abisszíniában . . . 9
Keletindiai postakocsi . . . 20
Czirkusi kép . . . 23
A hadsereg uj egyenruházata (3 kép) 30, 36
Petroleum-gyárbeli égés Budán 1868. 39
Sebus Johanna. *Risse* festménye után. 47
Petőfi „Szörnyü idő“ cz. költeményéhez . . . 52

b) Szöveg.

1. Elmélkedések, értekezések, fejtegetések.

Lap

Igazitó vélemény a dérről. I.—III. *Brassai Sámuel* 18, 27, 42, 78, 90, 102
A jelenkor vademberei. *Könyves T. K.* 79
A szeszes italokról. *Kiss Elek* . . . 80
Börtönben született csecsemők . . 145
A tánczkór. *Könyves T. K.* . . . 150
A földmiveló hangyák. *Dapsy L.* . . 222
A növények vándorlása. *Rónaszéky* 237, 250
Az irás és eszközei. *Szinnyei József* 273, 286, 297
Szerbia állami és társadalmi életéből (4 képpel). *Sámi Lajos* 294, 307, 319, 333, 345
A világtalan a világban. *Könyves Tóth Kálmán* . . . 295
Az állatok beszéde. *K. T. Kálmán* 310, 322
Egy nagy fontosságu társadalmi kérdés 822
A Nibelung-ének . . . 342, 355
Emlékezések Tompa Mihályra. *Szász Károly* . . . 378, 390
Nehány nap Franczia ország ban (képpel). *Kenessey Albert* 415, 427, 438, 450
A rablóság Magyarországon. *S. F.* . 466
Egy felhagyott temető (kép.) —*d*—*r*— 525
Karácson ünnepe. *Varga János* . . 634

2. Elbeszélések, genreképek.

Lap

Az ingyenes halott. *Török Károly* . . 19
A pásztorleányka és a királyfi. (Eredeti rege.) *Szendrey Julia* . . . 54
Egy nap egy instructor életéből. *Pákh Albert* . . . 63, 74, 86
A fekete ember. (Történeti elbeszélés.) *Győry Vilmos* 98, 110. 134, 146, 158, 175, 187, 198
A gozár. (Kép a bányász-életből.) *Lukács Béla* . . . 234
Esték a börtönben (képpel). *Benedek Aladár* . . . 246
A vén huszár. *Potemkin Ödön* . . 258, 270
Szegény kis öreg ur! Angolból *K. T. Kálmán* . . . 414, 427
A fenyő és a vadrózsa. (Eredeti rege.) *Szendrey Julia* . . . 462
Waszilij Iwanowits, az orosz földesur. Gr. Sollogub „Tarantas“-ából. *Kiss Farkas* . . . 475, 487
Házasodhatnám. *Édes Vincze* . . . 498
A Tónainé leánya. (Népies elbeszélés.) *Török Károly* . . . 533, 351, 563
Két kis gyermek a felhókben. Angolból. *K. T. K.* . . . 550
Az „áldás.“ (Kép a bányász-életből.) *Lukács Béla* . . . 562, 574, 586
Sebus Johanna (képpel) . . . 563
A jószivü huszár. [Életkép] (képpel) 620
A disznótor. *Varga János* . . . 623

3. Költemények.

Lap

Ifj. Ábrányi Kornél: A német császár 98
Arany János: Családi kör . . . 186
Arany László: A szökevények . . . 62
» » Tünődés . . . 234
Bajza József: Emlékkönyvbe 1849. . 342
Benedek Aladár: Feltámadásról szól az irás . . . 86
» » Tavasz jöttén . . 175
» » Szegény zsidó leány 307
» » Mikes gazda . . . 414
» » A dal varázsa . . . 450
» » Szép vidéken jártam 562
Bolgár Emil: Tárczay Anna . . . 586
Bozzay Pál: A hazáért (Josephstadt 1850.) . . . 258
» » A bagoly . . . 282
Darmay Viktor: A küzdőhöz . . . 198
» » Köd borult . . . 498
Erdélyi János: Családi kép . . . 50
Fejes István: A patak mellett . . . 498
Győri Vilmos: Mutatvány a „Frithiof mondá“-ból . . . 474
Gyulai Pál: Magyar költők 1849 . . 349
» » Áldjon meg az Isten! (1858) . . . 438
» » Leányomhoz . . . 438
» » 1849 októberében (Heine után) . . . 486
Julia: Atyám sirján . . . 510
Losonczy László: Szente Pál . . . 319
Lukács Ödön: Teljes boldogság nincs 426
Pap Gyula: Távolból . . . 294
Pásztói: A Mátra alján . . . 38
» Sugár Istvánné . . . 110
» Mátra tünderei . . . 146
» Szegény Pista . . . 210
» Arató leányok . . . 330
» Jó feleség . . . 402
Petőfi Sándor utolsó költeménye: Szörnyü idő (1849) . . . 633
Soós Miklós: Május elején . . . 246
» » Őszszel . . . 574
Stoy Jakab: Az ágyuszó . . . 390
Szakál Lajos: Népdalok I. II. . . 550
Szász Béla: Mi kell a nőnek? . . . 74
» » Egy hallgató költőhöz . 134
» » Gazdag szegénység . . 378
Szász Károly: 1849-ből . . . 26
» » A Niebelung-énekből 354, 365

Lap

Szász Károly: Mezei élet 462
» » Egy kis leánykának . . 522
» » A költő halála 602
Szeleszey László: Falun 618
Szemere Miklós: A vén poéta 450
Szontagh Pál: Az olmützi börtönben 510
Thaly Kálmán: Két névnap (1704. és 1708.) 14
Tompa Mihály: Egy alföldi uj telepen (1852.) 2
» » Utolsó verseim I—III. 157
Török Károly: Népdalok I—III. . . 534
V. Antal: A számüzött 534
Várady Gusztáv: Járok a mezőben . 222
1848. Márczius 15. (képpel) . . . 125

4. Élet- és jellemrajzok.

Tompa Mihály (arczkép) —*á*—*r*— . 1
László Károly (arczkép) *Xántus J.* . 13
Tatai András (arczkép) 25
Szontagh Pál (arczkép) 37
Erdélyi János (arczkép) —*á*—*r*— . 49
Pákh Mihály (arczkép) 61
Gróf Bethlen Gergely (arczkép) *D. Farkas* 73
Thern Károly és fiai (3 arczképpel) . 75
Gróf Batthyányi Kázmér (arczkép) . 85
Vetter Antal (arczkép) 97
Figyelmessy Fulöp (arczkép) *H*—*e* . 99
Csányi László (arczkép) 109
Táncsics Mihály (arczkép) 123
Conrád Mór (arczkép) *Réthi Lajos* 133
Schodelné (mellszobrával) 145
Kosciuszko Tádé (arczkép) 173
Arany János (arczkép) —*á*—*r*— . 185
Disraeli Benjamin (arczkép) . . . 197
Gáspár András (arczkép) 209
Humberto, olasz trónörökös és neje (2 arczképpel) 228
Bonaparte Lucian (arczkép) —*á*—*r*— 233
Ebergényi Julia (arczkép) 239
Dr. Balassa János (arczkép) . . . 245
Fördös Lajos (arczkép) —*á*—*r*— . 257
Tiboldi István (arczkép) *Réthi L.* . 269
Napoleon herczeg (arczkép) . . . 281
A franczia trónörökös (arczkép) . . 285
Simonyi Ernő (arczkép) 293
Beöthy Ödön (arczkép) 305
Esze Tamás (arczkép) *Thaly Kálmán* 317
Földváry Sándor (arczkép) *D. Farkas* 329
Obrenovics Mihály és utóda (arczkép) 332
Báró Orczy Lőrincz (arczkép) —*á*—*r*— 341
Beniczky Lajos (arczkép) *Réthi L.* . 365
Takács János (arczkép) *Réthi L.* . . 377
Vukovics Sebő (arczkép) 389
Bartakovics Béla (arczkép) 401
Dr. Than Károly (arczkép) *Dr. Szigeti* 414
Báró Rauch Levin (arczkép) *Pauler Gyula* 425
Káli Nagy Elek (arczkép) *Sz. S.* . . 437
Komlóssy Imre (arczkép) 449
Torma Károly (arczkép) —*á*—*r*— . 462
Poltenberg Ernő (arczkép) *Szépfaludy F.* 473
Vukanovich Antal (arczkép). *P. Gy.* 485
Prim tbnok (arczkép) *Komáromi Iván* 498
Serrano (arczkép) 509
Dessewffy Arisztid (arczkép) . . . 521
Izsó Miklós (arczkép) 533
Szakál Lajos (arczkép). —*á*—*r*— . 552
Ujházy László (arczkép). *K. L.* . . 561
Mazzini József (arczkép). *H. S.* . . 573
Grant Ulisses (arczkép) 585
Suvich József (arczkép) —*á*—*r*— . 601
József főherczeg (arczkép) —*á*—*r*— 617
Báró Jeszenák János (arczkép) . . 635

5. Történelem, régiségek és rokon tárgyuak.

Perczel Mór Emlékirataiból . . 2, 15, 26, 38, 210, 222
Rajzok az országgyülésből:
I. Az elnöki szék s környezete a képviselőházban (képpel). —*á*—*r*— 3
II. A balközép (képpel). —*á*—*r*— . 367
III. Berzenczey és Besze (képpel) . 575
IV. A szélső-bal (képpel) 575
Mátyás király Szabácsnál (képpel) . 29
Udvari vadászatok I. Lipót alatt . . 31
A nagy-rőczei harang feliratáról, *Römer Flóris* 31
Gábor Áron Rákosnál 1848. *Demeter Sándor* 51
Pulszky Ferencz régiség-gyüjteményéből (4 rajzzal). *Henszlmann Imre* 51
Miksa császár temetése (képpel) . . 66
A manillai földrengés. *Könyves T. K.* 87
A Vezuv legujabb kitörése (4 képpel). *Sámi Lajos* 89
A magyar nyelv ügye a két magyar házában II. József császár alatt. . 91
A mamelukok legyilkoltatása . 102, 104
A kagylópénz (2 rajzzal) *Dr. Stoy J.* 103
Az osztrák minisztérium (9 arczképpel) △ 111
Ma husz éve! (képekkel) —*á*—*r*— 120
A budapesti árviz (1838) 126
Egy pár megjegyzés „Gábor Áron Rákosnál" cz. közleményre. *László Zsigmond* 138
Gyula-Fehérvár (10 képpel) *P. Szathmáry Károly* . . . 159 178 190, 200
A honvéd-életből (képpel). —*á*—*r*— 177
Eredeti drámairodalmunk a nemzeti szinházban 199
Zápolya István nádor siremléke és a szepesi képtalan régi pecsétje (2 képpel). *Myskovszky Viktor* . . . 211
Egykoru leirás a Hóravilágról. Közli *Réthi Lajos* 213
Thury György halála (képpel) *Réthi Lajos* 225
A régi Athén (képpel) 259
A vajda-hunyadi vár helyreállitása (képpel). *R. F.* 271
Képek az 184⁸/₉-iki magyar hadjáratból I—III. *Dr. Sikor József* . 283 330
Obrenovics Mihály a ravatalon (képpel) 344
Palást. *Hőke Lajos* 347, 371
A palatinus udvara 384
Eger multja és jelene (4 képpel) *H. L.* 403
Egy kis hirlapirodalmi statistika. *Szinnyey József* 406
Az erdélyi unitáriusok. *Réthi Lajos* 442 454
Lengyel foglyok Sziberiába kisértetése (képpel) 452
Lenkey honvédtábornok siremlékének leleplezése Aradon (képpel) *Szépfaludy* 465
A t. sza-kerecsenyi lelemény. *Lehoczky Tivadar* 479
Néhány lap egy régi magyar könyvből. Közli *Szabó Károly* 486
A spanyol királyné menekülése (képpel) 514
Két kép a spanyol forradalomból (képpel) 536
Színészetünk multjából. *Eötvös Lajos* 588
Az ősrégi kova- és obsidián eszközökről. *Römer Flóris* 554
Háromszáz éves ágyu (képpel). *L. K.* 578
Vázlatok az 1852-iki befogatások történetéhez. *Deák Farkas* . . 602, 618
Drégely-Palánk. *Hőke Lajos* . 606, 622
A zsidók egy egyetemes gyülése Magyarhonban, 1650-ben. *R. I.* . . 620
A szolnoki honvédemlék (képp.) *R. L.* 621
A szabadkőmüvesség multjához. Közli: *E. L.* 624
Péczeli József és Kazinczy Ferencz kiadatlan levelei. *Eötvös L.* . . . 635

6. Hazai táj- és néprajzok, közintézetek, népszokások, műtárgyak.

Nagy- és Kis-Disznód Erdélyben (képpel) *Lukács Béla* 4
Nagy-Rőcze (képpel) *Zombory Guszt.* 17
A gödöllői kastély (képpel) . . . 30
Képek a hazai népéletből:
I. Falusi disznótor (képpel) *T-k K-ly* 41
II. Pandur a csárdában (képpel) *Réthi Lajos* 90
III. Tiszai komp (képpel) —*á*—*r*— 212
IV. Katonabeszállásolás (képpel) *K-i* 296
V. Rabkiséró pandurok (képpel) 309
VI. Aratáskor (képpel) 370
VII. Szérü (képpel) *K-i* . . . 381
VIII. A falusi udvar (kép.) *T-k K-ly* 441
IX. Hetivásár a felvidéken (kép.) 490
X. Megy a juhászszamáron (kép.) 500
XI. Ujonczozás (képpel) —*á*—*r*— 511
XII. Keresetre induló székely fiu (képpel) *Réthi L.* 588
XIII. A száraz malom (képpel) *D-r.* 589
A zboröi vagy makoviczai vár (képpel) *Gy. N. J.* 42
Dobsina 65
Rozsnyó 66
A kis-várdai várrom (képpel) . . 76
B. Jósika Miklós lakása Szurdokon (képpel) *Pataky F.* 77
Az egri nők (Székely Bertalan festménye) 77
Duna-Szekcső (képpel) 90
A vigtelki olvasztó (képpel) . . . 100
Szepes-Váralja (képpel) 113
Bohóságok farsang után. *Varga János* 115
Sárszó községi biró Erdélyben (képp.) *Réthi Lajos* 137
Schodelné mellszobra (képpel) . . 145
Wandorf (2 képpel) *N-n.* 147
A besnyői zárda (képpel) 178
A gyermek-világ husvétja. *Varga Ján.* 179
Szent-királyi várkastély (képp.) *N-n.* 211
A mária-tolgyi romok (képpel) . . 221
Szalánczvár (képpel) *N-n.* . . . 226
Szob (képpel) *K. A* 237
Budvár (2 képpel) *Orbán Balázs* . 262
Ó-budai kápolna (képpel) 285
A ránki sziklák (képpel) 296
A ránki fürdő (képpel) 321
Ujvidék és Pétervárad (képpel) . . 333
A mehádiai Herkules-fürdők . . . 334
A nyiregyházi evang. templom (képpel) *Dr. E. G.* 345
A váczi honvéd-emlék (képpel) *K-i* . 353
Őszerü parasztház Mitrovicz vidékén (képpel) *Dr. Stoy J.* 380
Parád és környéke (kép.) *Liptay Pál* 416
Soprontól Tarcsáig (2 képpel) *Kápolnai B.* 430
Tompa Mihály emléke a feketehegyi fürdőben (képpel) *Komáromy Lajos* 453
Az iglói főgymnasium épülete (képp.) 489
A rozsnyói bőrgyár (képpel) . . . 490
Brunócz (képpel) *Reményi K.* . . . 502
A gernyeszegi népiskola (képpel) *Réthi L.* 513
A józsai kertközség 515
Bártfa (képpel) *N-n.* 524
A szegszárd-ujvárosi templom (képpel) *Reményi Károly* 537
Az olsvai vidék. *Benyó E. J.* . . . 538
Füzér vára (képpel). *N-n* 553
Az Izra (képpel) 566
Tájkép Murányvár alatt (képpel) . 605
Alcsút (képpel) *E. L.* 622
Téli táj 637
„Szeget szeggel" 638

7. Általános nép- és országismre.

A tél Oroszországban (képpel) . . 6
Az amerikai tündérváros. *Sámi Lajos* 6
Az egyiptomi nők életéből (képpel) . 30
Chinai ujságok (rajzokkal) *K. T. K.* . 43
Tábori élet Abisszíniában (képpel) *Sámi L.* 101
Vázlatok Babyloniából:
I. Az arabok (képpel) *S. L.* . . 114
II. A Bábel tornya (képpel) *S. L.* 135
III. A babyloniai zsidók (kép.) *S. L.* 136
A párisi rongyszedők s utczaseprők. *K. T. K.* 138
Képek a Volga vidékéről:
I. Halászat a Volgán (képp.) *S. L.* 148
II. A kalmukok (képpel) *S. L.* . . 148
Mit esznek Chinában? *Bardocz L.* . 162
Japáni zarándokok (képpel) *S. L.* . 177
Kara Fatima kurd fejedelemnő (képpel) *Sámi L.* 201
Utazási levelek. *Komlóssy Imre* . . 235
Keletindiai postakocsik (képpel) . . 236
I. Károly romániai fejedelem körutja (képpel) —*á*—*r*— 249
Utikaland Mexikóban (képpel) *K. F.* 262
Lengyelország szabadságának emlékszobra (képpel) *Dedk Farkas* . . 284
Suez (képpel) *S. L.* 310
Spanyol tánczosok (2 képpel) *K. F.* . 320
Egy hollandi kastély (képpel) *K-t* . 370
László Károly naplójából (képpel) 383, 394, 406
Zárdai élet Oláhországban (3 képpel) *S. L.* 392
A mormonokról. *Könyves T. K.* . . 394
Egy néger zenész (képpel) *S. L.* . . 440
A Nippon hidja Yeddóban (képpel) *Sámi Lajos* 453
A japánok társadalmi életéből (képpel) *S. L* 478
Utazás a Mont-Cenis-en. *Beszédes Kálmán* 499
Egy szerb falusi biró házában (képpel) *S. L.* 502
Spanyolország és a spanyolok *Kiss Elek* 510, 522
A puni kastély 539
A spanyol népről (képpel) 551
A kelet-indiai, chinai és ausztráliai hajózás s tengeri-kereskedés —*y*— 554
Japán irodalma és könyvkereskedése (képpel). *S. L.* 587
London a föld fölött és a föld alatt (képpel) 604

8. Természettudomány, ipar, gazdaság és rokon.

Jupiter, az 1868-dik év uralkodó bolygója. *Sárváry E.* 6
Egy hazai jeles orgona-készitő. *Fizéli Frigyes* 8
A hópehely (rajzokkal) *Könyves* . . 19
A pálinka mint ellenméreg. *Kiss Elek* 67
A guyanai pók (képpel) 100
Az elefánt állatkerteinkben (képpel) 162
A „Creusot." Vasbánya és gyártelep. (képpel) *S. L.* 152
Az aether és chloroform hatása alacsonyabb fokú állatokra. *Kiss Elek* 163
Az amerikai krokodil (képpel) *S. L.* . 188
Haltenyészetünk hanyatlásának okai 188
Bitang állatok (rajzok.) *Dr. S. J.* 201 214
A fűzfáról 215
Guyana mérges állatai (képpel) *Sámi Lajos* 236
A pécsi kőszénbányák (képpel) *L. B.* . 248
A madarak vándorlásáról (képpel) . 272
Fáber gépe *E. B.* 274
Különös laktársak. *Sámi L.* . . . 286
Az amerikai czömber (képpel) . . 187
A cserebogár. *Brassai* 331
Vizemelő szélkerék (képpel) *S. A.* . 335
A hallás és szervei (4 ábrával) . 343 358
A ragályterjedés élő okai. *Dapsy L.* . 346
Mérges-e a rézedény? *K. T. K.* . . 347
A vizi-ló (képpel) 356
Az erdők befolyása. *Sámi L.* . . . 379
A légy. *K. T. Kálmán* 381
Természetrajzi képek (8 rajzzal) *Dr. Sz.* 402, 418
Növény-eső. *K. T. Kálmán* 407
A világ legmagasabb fái. *S. L.* . . . 407
Mennyi mindent lehet egy növényből készitení. *Sámi L.* 442
A lélegzésről. *Hang I.* 455
A repülő hajók (képpel) 464
A siami ikrek (képpel) *E.* 478
A csecsemők táplálása. *Dapsy L.* . 478
Az erdők lakói. *Sámi L.* 490
A föld kora. *Dapsy L.* 499
A rovarok életéből. A fürkész (4 rajzzal) *Dr. Sz.* 502, 514
Kengyelfutó gép. Velocipede (képpel) *R.* 515
Az orrszarvú (képpel). *E.* 526
A varjak. *Dapsy L.* 535
Egy uj egérfogó (rajzzal) 555
A szalma-fonás mint nép-iparág (kép.) 564
A növénybetegségek. *Wagner László* 566
A munkás-hiány Magyarországon . 576
A magyar talaj. *Dapsy L.* 590
A villám mint aranymives 591
A tenger áramlása 603
A kőszén. *Dapsy L.* 638

9. Tárczaczikkek, napi érdekü közlemények.

Esküdtszéki tárgyalás Pesten január 2-kán 8
A japáni „sárkány-társaság" mutatványai (képpel). *Réthi L.* 28
A Kisfaludy-társaság közgyülése . . 66
Böszörményi László sajtópöre . . . 104
Fenevadak a budai szinpadon. *Réthi* 115
A magyar akadémia ez évi nagygyül. 139
Királyi gyermek születése Budán. *Réthi Lajos* 203
A pécs-barcsi vaspálya megnyitása. *X.* 227
A Székelyföld. *Réthi Lajos* 238
A Balassa-jubileum. *Sz.* 251
Faber tanár beszélőgépe. *Réthi L.* . 251
Pákh Albert emléke ügyében . . . 252
Dunántuli érmészek összejöv. *R. F.* . 275
Két lovarda Pesten. *Réthi Lajos* . . 275
Lengyel emlék 276
Napoleon herczeg Pesten. (*s.*) . . 299
A városerdőben nyári ünnepnapon. *Réthi Lajos* 311
Részvény-láz 323
A hadsereg uj egyenruházata (3 képpel) *K-i.* 358, 430
Tompa Mihály meghalt 372
Az állatkert és legmagasabb lakója (képpel). *Réthi Lajos* 384
Tompa Mihály temetése. *S. M.* . . . 408
A magyar orvosok és természetvizsgálók XIII. nagygyülése (képekkel) *F.* 418, 431
Bem apó a budai szinkörben. *Réthi L.* 419
A petroleum-gyárbeli égés Budán (képpel). *R.* 465
A magyar történelmi társulat első vidéki gyülése Kolozsvárt 467
A debreczeni dalárünnepély . . . 476
Nehány előadás a népszinházban. *Beöthy Zsolt* 555
Vásár és másféle zsinatok Pesten. *Réthi Lajos* 567
Szigligeti „Trónkereső"-je. *Beöthy Zs.* 567
A horvát küldöttek megérkezése . . 579
Tárczaczikk arról, a mi most legérdekesebb. *Réthi Lajos* 592
„A népszerüség." *xy* 592
A hajózási iskola megnyitása . . . 606
Az országgyülés bezárása 608
A Nibelung-énekből (képpel) . . . 624

10. Vegyes tartalmu.

A pápa sétája (képpel) 16
Vihar az Antillákon (képpel) . . . 18
A hirtelen halálesetek *Bardocz L.* . 31
Mária Terézia a koldusgyermekkel (képpel). —*á*—*r*— 54
Hála és kérelem a budai emléktáblák ügyében *Arányi Lajos* 179
Tompa Mihály tosasztja a természetvizsgálók ebédjén Aggteleken 1867-ben 403
A házasság befolyása az életkorra. *D.* 503
Egy régi falragasz. Közli: *Rácskevi* . 526

11. Eredeti levelezések.

A párisi magyar egylet évi működésének kimutatása. *Biró Sándor* . . 55
Bukuresti levél *R. l.* 138
Eredeti levél Ausztráliából. *Dr. Kempf József* 287
A new-yorki magyar egylet. *Heilprin Mihály* 298
A berlini magyar egylet. *Antal Gábor* 334
Kairói levél 371
Töredék egy külföldi (zürichi) magánlevélből. *Antal Gábor* 578
Eredeti levelek Chinából. I. II. *Gróf Bethlen Ödön* 591, 607
Eredeti levél Mexikóból. *Sarlay Pál* 638

12. Állandó rovatok.

Irodalom és müvészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Egyveleg. — Nemzeti szinház. — Budai népszinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

1-sö szám. Tizenötödik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, január 5-én 1868.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt:** Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos.** Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

A M. NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Tompa Mihály.

Alig kezdhetnők megszokni, ős s benne jeleseink folytatólagos csarnokát méltóbban s szivünk ohajtásával összhangzóbban, mint irodalmunk egyik elsőrendü kitünőségének, Tompa Mihálynak arczképével.

Tompa arczképe s életrajza évek előtt megjelent ugyan már a Vasárnapi Ujságban. De a régi mondás, hogy az ember alkotó elemei minden hét évben kicserélődnek s egészen uj ember váltja föl a régit, sok tekintetben való. Az élő, munkáló, tevékeny ember pedig az évek bizonyos sora alatt, annyi uj tényt csatol saját életrajzához, a hány uj redőt arczképén az idő hátrahagy.

Tompa Mihály testi és szellemi arczképe is nagyot változott azon évek alatt. Testiképen, kivált az utóbbi években, mióta kínos betegség vett rajta erőt s legne mesebb részét, ritka nemes szivét támadta meg, s miatta legkedvesebb két foglalkozásától: a lelkipásztorkodástól és az irodalmi munkától is vissza kell csaknem egészen vonulnia, — azóta, miért tagadjuk el? — megvénült s az előbb oly nyájas és csendes derült arcz a fájdalom zaklatott kifejezését vette magára, mit a türelem enyhit ugyan, de csak annál fájdalmasabbá tesz barátai előtt. A deli, söt daliás, erőteljes, vállas test a fájdalmaktól kissé meggörnyedt s egykor rendkivüli ereje, melylyel a mogyorót két ujja közt könnyen összeroppantotta s a vas patkót elgörbitette vala, nem lakik többé megsoványodott izmaiban.

Mi szellemi arczképét illeti, mert olvasóinkat bizonyosan az érdekli jobban, bármily kedves jelenség volt is Tompa Mihály az irodalomban csaknem legelső föllépése óta, bizvást állithatjuk, hogy erejének valódi teljét csak az utóbbi években érte el. Azon költők egyike volt, kik lassan fejlődnek, s ha első kisérleteikben is meglátszik már a tehetség átalános jellemvonása, de hogy mivé válhatnak még, soká alig sejthető.

Midőn Tompa még az Athenaeumban, 1841—42-ben egy pár csinos költeménynyel megjelent, s pályája első szakában már a Népregék- és mondákkal átalános feltünést okozott, ezekben, mint a Temetői hangok-, Jégvirágok-, Éji violák- stb.-ben egy gazdag költői természet, mély kedély, eleven és nemes irányzatu lelkület mutatkozott, s öt előbb Petőfivel és Kerényivel, utóbb Petőfivel és Aranynyal, mint a legujabb költői triász egyik tagját kezdék emlegetni.

De ha akkor, midőn élete, egészsége, munkássága viruló szakában s délpontján állott, befejezi pályáját, a legszebb levelek hiányzanak vala még koszorujából. Mert bármily szépek s épek voltak is költői müködése amaz első szakának termékei, ki hitte volna, hogy a Nép- és Virágregék költője, kinek tehetsége már minden irányban egészen kifejlettnek és megállapodottnak látszott: még egy oly nagy lépést tehessen elöre, magasra, — mint tett azon allegória-, elégia- és óda-nemü költeményekkel, miket *a forradalmi katasztrófa* után honszerelme és hazafiságalma sugalltú múzsájának.

Oly korszaknak kelle jöni, mint a forradalom utáni, hogy Tompa megtalálja legszebb, legeröteljesb s legfenségesebb hangjait. Ő nem volt a vészmadár, mely a forradalmi vihar üvöltéseivel versenyt-kiáltson, s önelégülten csapdossa szárnyaival a vihar által fölkavart levegő hullámait. A forradalom nem volt eleme; e korbeli költeményei számra kevesek s talán a leggyöngébbek is. De midőn a vész elzúgott s tenni már nem, csak érezni és szenvedni lehete; midőn lelkesitő s csatára hivó szózat már nem hangzott, nem hangozhatott, csak keseregni tudánk a romokon s az elbukott hősiség ügye igazságában csak tragikai elégtételt találhatott; midőn a csapást eltagadni, titkolni vagy mosolylyal fedni s könnyelmüségbe fulasztani egyiránt nem lehetett, legfölebb vigasztalni az erkölcsi győzelem tudatával a tényleg elbukottat; midőn a hatalmat szemtől szembe megtámadni nem lehete, de brutusi álarcz alatt vérig gúnyolni és sebezni s magunknak benső elégtételt venni rajta, igen: akkor megszólalt Tompa lantján egy ideg, mely jobb napokban hallgatott, eltéve, fönntartva e gyászos korszakra, hogy

TOMPA MIHÁLY.

a szomoru időknek legigazabb kifejezője s legjobb vigasztalója legyen.

A nemzet életében ennél keserübb korszak még nem volt soha. Jobban öntudatra valánk már ébredve, hogysem könnyedén viselhessük el leveretésünket. Bukásunk oly kábító volt, oly teljesnek látszott, hogy csaknem eszmélet-vesztve, soká nem is reménykedheténk jobblétünk s szerencsénk még valaha visszatértéről. A hü (s dicsőségünkre legyen mondva, a nemzet óriási többsége az vala) csak hallgathatott. Még a kiváló szellemek közül is igen kevesen tudták az uj időbe beletalálni magokat s megérteni a szerepet, mely reájok vár. Az irodalom ismerte fel helyzetét legelső: a mult dicsőségével táplálni és fentartani a jövőre az erejében megtört nemzetet. De az irodalom legjobbjai is vagy egészen elhallgattak vagy csak ritkán szólaltak meg.

Tompa lantja ez évek alatt volt a legtermékenyebb s a termékenység által beleröben is folyvást nyerni látszott. Midőn mindjárt a katasztrófa után, a „Gólya" 7. betü alatt megjelent, nemcsak megismerte mindenki a költőt, ki egy betüje alá rejtőzött, de megismerte mindenki a hangot, mely saját szive legmélyebb bensejéből, az egész nemzet szive közepéből van véve. Ugyanakkor szárnyalt szét az országban névtelenül, titokban, a „Pusztán" czimü költemény, melyet, a Petőfi halálát hinni nem akaró közvélemény neki tulajdonitott, söt egy külföldön megjelent anthologiában Petőfi neve alatt is adatott ki; mely eröteljes hangjával s mély érzelmével minden magyart szivén kapott. E költeménynek a költő utóbb más czimet adott s ez az, melyet jelen számunkban közlünk.

Ezeket követték, nyomon üzve egymást vagy csoportoson szállva, mint a sasok, a költő legerősebb, legszebb, legmélyebb érzelmü s értelmü alkotásai: A madár üzenete, Levél egy barátom (Kerényi) után, A tüz, A fogoly, A pozsonyi várban, A sebzett szarvas, A vihar, Sirboltban, Uj Simeon, Ikarus, A távozó után, Zrinyi Ilona, Télben, Téli reggelen, Kikeletkor, Forra világ, Pusztuló erdőn stb. stb. E költeményekben, az egykori képgazdagság teljessége, a reflexió mélyével s a költői alakitás ritka erejével egyesül. Soha a hazafias érzések, fájdalom, keserüség, remény, lemondás, oly csodálatos összhanggal nem egyesültek s oly eröteljes kifejezést nem nyertek magyar költő ajkán, mint ezekben a dalokban, ódákban, allegoriákban, melyek mindenikéről igazán ismételni lehete, mit Vörösmarty Szózatáról mondott, hogy „szólt egy országnak szivéhez." A Kazinczy emlékezetére irt felséges költemény, a szin gazdagságában s a hangulat emelkedettségében és költőiségében az alkalmi költemények netovábbja, egy óda, melyet a hazafiasság hymnuszszá emel.

Ez volt a költő fénykora. Pályájának nem elején, hanem második felében, mikor a költők rendesen hanyatlani kezdenek, érte ő el valódi magaslatát.

Súlyos és kinos betegség lepte meg. Meglankasztotta életerejét s kedvét, de szelleme bensö erejét nem törte meg. Ismét egy egész kötet költemény, összes költeményeinek hetedik (a Virágregéket is ide számitva, melyek az ös-zes kiadásban nem foglaltatnak, nyolczadik) kötete tanusága a költő folyvást teljes erejében levő munkásságának. Mert e kötetben is, az előbbiekhez egészen méltó költemények, minők: Arany lakodalmon, A folyam, Novemberben (Horváth Lajoshoz), Kiaszabadba, Bünbocsánat, A palota helyén, A gályarab fohásza, A titkos beteg, Karácson estéjén, A hajó, A madarak módjára, Egy könyv (Horváth Mihály könyve) olvasása közben stb. stb. nagy számmal találunk.

Tompa költészetét, pályája e második fényesebb felében, nem méltányolhatnók kellőleg, ha a hazafi érzéshez hasonlóan, mélyen megrenditett családi élet fájdalmainak kifejezését is kiválólag méltatni elfelednők. A beteg költő mellett, vele s egymásban, beteg neje is folyvást szenvedett, mosolyogva mindkettő, hogy egymást gyöngéden vigasztalja. Gyermekeiket egyenként mind elvesztették s vigaszt, minőt e föld nyujthat, csak a vallás megnyugtatásaiban s az osztozó szeretetben lelhettek. A költő legszebb, legmeghatóbb dalainak egy csoportja ez élményekre, ez érzelmekre vet világot. A bánat keresztvize szentelte meg e költeményeket, melyek közül csak Az Isten akaratja, A kedves sirjánál, Hajtsátok meg... czimüeket idézzük Tompa mély érzelme, erös szive e költeményekben nyilatkozik legédesebben, legfájóbban.

Nem volt czélunk életrajzot adni. Van-e, a ki nem tudná, hogy Tompa Mihály Rimaszombatban született egyszerü református szülőktől; hogy Sárospatakon tanult; hogy a tizek egyike volt; hogy papi pályára lépett s az egyházi irodalomnak is a legkitünöbb adalékokat nyujtá két kötet egyházi-, egy kötet halotti beszédeiben, s csak ميمت az „Olajág" czimü gyönyörü imakönyvben; hogy egyideig Beljében, azután Keleméren, végre Hanván hirdeté Isten igéjét s mint egyházi szónok is k tünö. Mind ezt nem tartók szükségesnek ismételni.

Bezárjuk soraikat. Irodalmunk egyik legfőbb büszkesége, s most legféltettebb kincse felé azon hő ohajtással fordulunk: vajha nyerje vissza egészségét mielőbb, hogy örülhessen ismét az életnek ő, neki kedvesei és barátai, s munkáinak a haza. — *á — r* —

Egy alföldi uj telepen.

1852.

Tompa Mihálytól.

Repülnél lelkem, fenn repülnél
A táj szellőivel,
A szellő még a rónaságon,
Mely szabadon lehel;
De a magasból földre von le
A súlyos fájdalom . . . .
Mert oh, ki tudna most örülni
E gyászló tájakon!?

A nép, mely most zord bánatában
Semmit nem vár, se félt:
Bevégzé egy zajos rohamban
Fényes történetét;
E földön, hol vérzett, virágzott
S parancsolt e napig:
Most csak bolyong, mint a száműzött,
És mint zsellér lakik.

Oh, puszta! elvész nemsokára
Vadon költészeted! —
Hol a pásztor vigan bogárzó
Gulyát legeltetett,
S lován, a puszták ép szülöttje,
Mint a szél vágtatott! —
A pásztortűz, a furulyaszó
Kialszik, elhal ott.

Eltünnek a zöld rét öléből
Felcsillogó tavak,
Hol buja nádas zúg s fehérlő
Habrózsák nyilanak!
A lovagkolcsag s büszke hattyu
Más hon felé repül;
A tájt, hangos rikoltozás közt
Szálldossa már körül.

S mely oly szabad volt, mint lakója
S láncot nem ismére:
Feltörve, felhasgatva lesz, a
Föld mesgyétlen tere;
Sohsem látott népek salakja
Szállong nyugat felül,
S a tejjel és mézzel patakzó
Rónán megtelepül.

Alig hogy a villám lesujtá
A bátor keselyűt,
Melyet rakott, lakott sokáig,
Még fészke meg se hült,
Hol a gyors szárnyu sólyom is csak
Nagy-félve járt elébb:
Kedvére fürdik s üt tanyát most
A szemtelen veréb.

Napunk hanyatlik . . . ah de nem, nem!
Bár vérzik kebelünk:
E nemzetnél erős az élet,
Mi el nem veszhetünk!
Letelnek a próbáltatásnak
Keserves napjai,
S az ég nyájas kegyelme ujra
Hozzánk fog hajlani.

És e népnek, mely ott hagyá a
Rideg, megúnt hazát,
S e dús vidékre, mint anyátlan
Bolyongó raj leszállt;
E népnek, e föld, mely mienk volt
Már egy évezreden,
És drága vérünk bére, ára:
Örökje nem leszen.

Nem bántja senki, — ugy törekszik,
És még se boldogul;
Beteg se volt, s meghervad arcza!
Öregje, ifja hull;
A lég hűs, a borult, derült ég
Hint esőt és sugárt,
De ég és föld áldása, nékik
Minden, minden csak árt.

E szép földön az ur mi lészünk,
Mint voltunk az előtt:
A szenvedés tanit, megedz és
Dúsabb életre költ;
És a mi volt a jó időben,
Az lesz a puszta tér,
A régi dal megszólal ismét . . .
S a *gólya visszatér!*

Perczel Mór
Emlékirataiból.

I. Eljen Görögország!

Még a toll sem száradt meg, melylyel a „Szent Szövetség" triumvirjei az 1814. novemberben kezdődött és csak 1819. novemberében végződött bécsi kongresszus zárokmányát aláirták: midön az általok ép annyira rettegett mint gyülölt forradalom százfejü hydrája ismét sziszegni kezde. A népek, ugy látszik, sehogy sem akarák elhinni, hogy Napoleon legyőzetése s Szent Ilona szigetére lánczoltatása által boldogokká tétettek s Európa „felszabadíttatott" volna.

Alig hogy a spanyol, nápolyi és piemonti népek átkiáltának az oceánon, a Szent Ilona kopár szikláihoz lánczolt második Prometheuszhöz: „Felség, mi szintúgy gyülöljük az 1815-ki gyalázatos szerződéseket, mint felséged", s fellázadnak és fegyvert fognak az ezen gyülölt szerződések által nyakukra ültetett kormányok ellen, — nyomban utánok jönek az oláh moldvai mozgalmak és Ypsilanti, — s küite 1821-ben a görög forradalom, Conduriotti, Miaulis, Canaris, Botzaris Márk, Maurocordatos és Mauromichaelis vezérletök alatt; Missolunghi, Navarin és az adrianopoli béke. A juliusi napok, a bourbonok másodszori elüzetése, Belgium elszakadása, a második spanyol forradalom, Portugallia átalakulása, stb. . . mind ennek a folytatása volt.

— — — — — — — —

Fellázadt tehát, mint említém, előbb Nápoly, Piemont és Spanyolország, és nyomban utána a görög nép.

Germanos érsek azon gyanuba esvén, hogy a moldvai felkelőkkel titkos egyetértésben áll: Tripolitzába idéztetik a basa elé! El is indult. De utjában tapasztalván hogy a nép lelkes s öt támogatni kész, Patrasban, 1821. april 2-kán kitüzé a fölkelés zászlaját. A görög forradalom meg volt kezdve.

A görög lázadás kitörésének hire villámgyorsan futá be Európát s általános részvétet gerjeszte az egész czivilizált világban. Kémrendszer, befogatások s üldözések daczára, széltiben alakultak a görögök segélyére az egyletek s a phil hellének száma szaporodott.

Ha Ausztria államhajójának kormányosai nem oly korlátolt eszüek, mint tényleg valának, intő jelnek kell vala venniök ez eseményt, hogy kibontakozzanak az orosz szövetségből; s nemcsak anathemát nem mondanak a görögökre, hanem őket nyiltan pártfogolják, fölszabadítják a török uralom alatt nyögő keresztyén népeket s vezetői, urai lesznek keletnek; megmentik magokat s biztositják jövőjüket.

Ellenkezőleg tettek — — — — — — — —

A magyar nemzet jobbjai, ép úgy mint az összes világ minden nemesb szive, örvendve fogadák a görög fölkelést s lélekben mellé sorakoztak. S ha a kényszer-rendszabályok miatt nyilvános helyeken, megyei gyüléseken nem lehete is, de magánkörökben lelkes nyilatkozatok történtek vagy heves vitatkozások álltak elő. Éles figyelő egy csöndes morajt hallhata az országban, a felébredő nemzeti és politikai közszellem megmozdulásának zaját.

Édes atyám már ekkor Börzsönyben lakott. És mi: én, Sándor és Miklós, nevelőnkkel Vörösmartyval ugyanitt tölténk két egész évet. Ki kell térnem a megkezdett tárgy elöadásából (de ahoz vajmi hamar visszatérek ismét), hogy itt házunkról, családi összeköttetéseinkről s nevelőnkről némieket, a mik épen itt szükségesek, futólag elmondjak. Osztönöz erre az is, mert a mik reánk vonatkozólag Vörösmartynak Gyulai Pál által irt különben igen jeles életrajzában állanak, nagyon hiányos képet adnak s némileg ferde fogalmat is nyujtanak az igazságról.

A három növendéket: Sándort, Móriczot és Miklóst ugy vezeti be mint tehetséges, de vásott urficskákat, kiket az atya utasitása szerint is kemény regulába kelle tartani; atyánkat, mint katona-viselt embert, vagyonos és büszke s kissé kemény modoru nemes urat. Anyánkról egészen hallgat, mintha nem is létezett volna. S midön Vörösmarty első szerelméről sokat és szépen emlékezik, azt nem tudja, hogy annak tárgya, az anynyiszor s annyi alakban megénekelt Etelka, szintén házunk leánya vala, nekünk legidősb nővérünk. Egészen kivül marad a családi képen s azt sem tudni, rokon, vagy ismerős, vagy idegen volt-e?

Anyánkról hallgatni, csaknem lehetetlennek látszik nekem, ha házunkról van szó; Kajdocsi Erzsébetről, a páratlan matrónáról, ki huszonegy gyermeknek, köztük tizenöt nagykort értnek ada életet, s a bájos és hiba nélküli Etelkának anyja volt; pedig maga Vörösmarty mindig csak magasztaló kegyelettel ejté ki annak nevét és a *Kis gyermek halálára* irt gyönyörü költeményében, melyet vigaszul ira sebhedt szivének, örök apotheosist ada emlékének. Anyám a legremekebb nők egyike volt, kik valaha éltek; testi és lelki jelességek gazdag egyesülése. Méltóság és nyájasság, régi magyar egyszerüség és magas szellemi müveltség egyesültek benne. Egy régi kis olajfestvény tanusitja, hogy igen szép volt. De hiuságról nem vala ismeretes soha, s feddhetlen és gyémánttisztaságu erkölcsisége mindenkit mély tiszteletre kötelezett. Gyermekei, a házi nép, cselédség és jobbágyság szinte imádta. Egész valója, egész élete odaáldozó volt; éjet-nap családján, háztartásán függe szeme; munkássága ép oly ernyedetlen vala, mint kiapadhatlan szeretete. A dajka-szobában vagy a konyhában olyan maradt, mint a társalgó teremben. Mikor a megye főispánja, vagy Szepessy a püspök, vagy épen Ferdinánd herczeg vezeté karján az ebédlő asztalhoz, — ugyanaz maradt a mi volt akkor, midön gyermekeinek mesélt, vagy cselédeivel font, gyertyát önte, vajat köpült, gyümölcsöt aszalt és ruhákat foltozgatott. Leirhatlan, meghatóan édes vala, midön imádkozni tanitá kis gyermekeit, türelmes, midön kötni, varrni leányait; kedélyes, ha mesélt valamit nekik. Páratlan asszony volt ő; áldott az asszonyi állatok között. Élete utolsó éveiben, férje, gyermekei, barátok és vendégek ugy közeledtek hozzá és ugy tisztelték, mint egy szentet; mindenki érzé, hogy ritka emberi lény ő, kit csak látni és üdvözölni is üdv és malaszt. — Im ez a nő volt a Perczel Sándor házának védangyala, a mi édes anyánk, kinek házi körében Vörösmarty kilencz évet töltött s ki az ő költői lelke fejlődésére tagadhatlanúl nagy és üdvös hatást gyakorolt.

Apám jellemzésére sem elég annyit mondani, mennyit Vörösmarty életirója mond. Ha fölemlitjük a katonaviseltséget s nyers modort, a kedvezőbb tulajdonokról is meg kell emlékeznünk. Atyám az akkori nemesi osztályban a leggazdagabbak egyike volt, nem csupán földbirtokainál fogva, hanem főleg azért, mi az aristokratiában oly ritka tünemény, hogy tőkepénzes volt. Ezt ritka jó gazdálkodásának, rendtartásának, számitásának s takarékosságának köszönheté. Háztartása Pesten és utóbb Bonyhádon is olyan vala, minő a nemesi házaknál alig találkozott s sok mágnáséval vetélkedhetett. Tekintélye, befolyása, Tolnában, Baranyában döntő volt; tisztelték s becsülték és hallgattak reá. Háza az ős magyar vendégszeretet példánya volt; gazdag magyaros asztalt tarta. Sok előkelő főuri vendég fordult meg nála főispánok, püspökök, grófok; Ferdinánd főherczeg is, s Radeczky, kivel együtt szolgált volt, s ki vele a hadi bajtársságot mindig fentartotta, s később fiát Sándort tisztté is nevezte ezredében. Ha némileg heves, büszke és szigoru volt is atyám, de szintoly igazságos, ritka becsületes és pontos rendtartó is. A mily gazdag vala azonban földi javakban, lelki tulajdonokban sem volt szegényebb. Nemes érzésü s a szellemet mindenekfölött becsülni tudó ember vala. Néha sok beszédü, de mindig tanuságos. Igen jeles és válogatott könyvtára volt, a német és francia irodalom minden jobb termékét magában foglaló. Az akkoriban oly jeles Augsburgi Allgemeine Zeitung egy félszázadig járt házához; pedig ez vala akkor Európának azon lelki tápláléka, valódi világ-lap, mivé később a Times lőn. Müvészetet, erkölcsiséget, politikát, történelmet tanultunk, már mint apró gyermekek, olvasásából s beszélgetéseiből. Hazafias érzelmekben sem vala atyám szükölködő. Bár igen loyalis és dynastikus érzelmü s aristokratikus hajlamu, és igy inkább konzervativ irányzatu, még sem tagadá meg hozzájárulását semmitől, mi a nemzeti jogok fentartását és a nemzet fejlődését czélozá. Az időben, melyről itt szólok, 1822—3-ban, midön Ausztria a félholtnak mutatkozó s a halálos csapásra megértnek tetsző ezeréves nemzeti államiságra a végcsapást irányzá, ő minden loyalitása s dynastikus érzelmei daczára nem késett Tolnában és Baranyában azok szövetségébe állani, kik a nemzeti jogok utolsó maradványai megmentésében buzgólkodtak. Bátorsága, hevessége ekkor nagy előnyöket szerze a hazafi pártnak. Háza ekkor a megyei mozgalmak egyik központjává vált. Emlékszem jól, mint járt, kelt Börzsönyben a sok megyei ember; lelkesültünk a viták és protestatiók hallatára; olvastuk, másoltuk Vörösmartyval a nyitrai, bácsi, zalai, borsodi feliratokat stb.

Vörösmarty már 1817 óta volt házunknál. Hogy odajöttekor mi kényes és vásott urficskák lettünk volna, nem áll. Oly rendszerető, pontos, szigoru bár szerető atya s oly gondos anya mellett, mint atyánk és anyánk volt: nem is lehettünk azok. Jó és mindenkitől szeretett gyermekek valánk. Mily viszonyunk volt Vörösmartyhoz a legelső években, midön még egészen kicsiny 6—7 éves gyerek valék, nem emlékezem. Azt hiszem, elejénte ő is, zárkozott s méla természeténél fogva, közönyösen tartá magát, s mi sem leheténk képesek öt felfogni. De a mint jobban és jobban megismertük s ő is honosabbnak érzé magát körünkben, mindinkább megnyerte szülőim becsülését, rokonszenvét, s igen jól emlékszem, hogy 10—11 éves koromban már nemcsak szerettem, hanem nagyra is becsültem öt. Elmondhatom, hogy testileg és lelkileg tisztább és hibátlanabb lény nem létezett nála soha. Sok éven át együtt voltam, egy szobában háltam, folytonosan együtt éltem vele; de soha szájából egy tisztátalan szót, egy nemtelen hangot nem hallottam, soha egy aljas tettét, egy rosz érzését, egy gyanus eredetü vagy gonosz szándéku cselekedetét nem láttam. Nemhogy bünöket hibákat sem találtam benne. Minden érzése, szava, tette, tiszta és nemes volt. Hogy nevelői kötelességét immel ámmal s kényszerülten teljesitette volna, soha annak rajta nyomát nem észleltem. Igaz, hogy a velünk való elfoglaltatáson kivül magának is sokat tanult, olvasott, képezte magát az ügyvédi s a költői pályára és igy ideje nagyrészét önmagára forditotta, de soha nem hanyagolt el, sem nem unt minket s mi is tisztelettel, bizalommal csüggöttünk rajta. A mi nemes érzéseket, fogékonyságot a jó és szép iránt, s kivált hazaszeretetet s szabadelvü hajlamokat belénk a természet ültetett, azokat ő gondosan fejtette, emelte és erősbitette. Semmi alkalmat el nem mulasztott, hogy ezt tehesse. S életem azon epizodja, melyet épen elbeszélendő vagyok, ennek legvilágosabb bizonysága.

(Folyt. következik.)

Rajzok az országgyülésből.

I. Az elnöki szék s környezete a képviselőházban.

A képviselőház ülés-tereme végre sok kisérlet s költséges átalakitás után megfelel czéljának. Az akusztika ellen emelt panaszok, a régi szerkezetü teremben valóban alaposak voltak. Igaz ugyan, hogy a képviselő urak többet zajongtak mint nem s a haza atyjaihoz néha komolyabb és méltóságosabb magatartás illett volna, de annyi bizonyos, hogy ha a legtökéletesebb csenddel hallgattak volna is, a szó nem mindenünnen hallatszott volna mindenüvé, sőt sok helyről épen nem is, ha csak a szónok Besze trombita-organjával vagy Tóth Vilmos tiszta csengő hangjával nem birt. Az elnöki székről nevezetesen alig hallatszott a beszéd a terem legtöbb részébe. E bajokai voltak: a terem túlságos nagy terjedelme s főleg roppant magassága; a bemélyedő s annál fogva a hangot elnyelő karzatok; a képviselők padainak rosz berendezése.

Most mind e bajon segitve van. A padlat fölemelése által a terem magassága megkisebbült. A mély karzatok elfalaztattak s a terembe benyuló erkély-karzatok által lőnek pótolva. A terem tetemesen megkisebbittetett s benne a padok az egyik hosszoldal közepére áthelyzett elnöki szék köré félkörben vannak rendezve.

Czélunk levén e lapokban egyes részleteket

*

közölni, rajzokban és leirásokban, az országgyülés- s jelesen a képviselőházból, módunk lesz a berendezésről és az egésznek képéről s a benyomásról, melyet költ, bővebben szólani. Most képeink elsejét mutatjuk be, mely a képviselőház elnöki székét ábrázolja, környezetével, a folyamatban levő ülés egész ételteljességében.

Középen, emelt elnöki székén, melynek hátterét Magyarország czimere és szinei diszitik, ül a képviselőház köztiszteletben álló ősz elnöke Szentiványi Károly. A 48 előtti pozsonyi országgyüléseken a szabadelvü párt egyik legrégibb, leghivebb bajnoka; 1861-ben a felirat mellett tartott jeles beszédet; s 1865-ben a többségben levő Deák-párt jelöltje lőn az elnöki székre. A jó öreg ur a legszeretetreméltóbb egyéniségek egyike; nyájasan komoly, szelid arcza, melyet fehér szakáll környez, gömbölyü kopasz homloka, éles metszetü vonásai egyszerre megnyerik az embert.

Mint elnöknek legkevésbbé erős oldala a kifejezések szabatossága s a formulázás hatalma; nagyon is pongyola néha e tekintetben, de a ház már hozzá szokott ehhez s az erős hazafi jellem e kis gyöngeségére rég szemet hunyt. Néha kissé feledékeny is lesz, s mikor a ház oszló félben van, rendesen fölhangzik még egyszer az éles csengetyü: — Károly bácsi elfelejtett még valamit kijelenteni. De ez apró hibákat teljesen feledteti legnagyobb elnöki érdeme: a pártatlanság s az, hogy elnöki hatalmával soha sem él vissza a tanácskozás korlátozására. Képünk tökéletesen adja vissza tisztes alakját, a szép értelmes fejet, a kissé hizott termetet, egész kezefejéig, mit rendesen ugy nyugtat asztalán, mint művészünk elleste. A csöngettyü szépen nyugszik előtte.

Az elnöki széknél, mely egyedül áll az emelvény magaslatán, két vagy három lépcsőfokkal lejebb vannak a jegyzői helyek: jobb és bal felől kettő-kettő. A háznak, mint tudjuk, hat jegyzője van: Csengery Imre, gr. Ráday László, Dimitrievich Milos, Horváth Lajos, Radich Ákos és Mihályi Péter. Mindeniknek van ülőhelye a padokban is, s a jegyzői széken fölváltva foglalnak helyet. Képünkön, az elnöktől jobb kézre Radich Ákost, Fiume lelkes képviselőjét találjuk, ki az időszaki irodalomban különösen a vasúti kérdéseket tárgyazó czikkei által ismeretes. Sürű fekete szakálltól környezett állát kezére nyugasztva, egészen el van merülve a szónokra való figyelmezésben. Mellette a legfiatalabb jegyző Mihályi Péter ül, román nemzetiségü hazafias érzelmü képviselőink egyike. — Balra az elnöktől Horváth Lajost, a ház legmunkásabb jegyzőjét találjuk. Ő legtöbbet szolgál jegyzői tollával; ő volt a koronázás jegyzője, csaknem minden ülésben ő viszi a tollat; ő a törvénykezési bizottság előadója, ki abban roppant s fáradságos munkát végez; ő a képviselői immunitás ügyében kiküldött tizes bizottság előadója s szabatos és államférfiui jelentései által itt is kitünt. Átalában a legtisztább fők, a legszabatosabb gondolkodásu- és irályuak egyike a képviselő-házban; s ez, oly testületben, hol mindencsetre sok capacitás van, nem kis dicséret. Túl rajta gróf Ráday László szép aristocrat-jellegü arcza látszik még.

Venio nunc ad. . . . Az elnök előtt, egy magasságban a jegyzői székekkel, áll a szószék. E fontos pont a magyar képviselő-házban legtöbbnyire üresen áll. Nem mintha nem volnánk beszélni s plane szónokolni szerető nemzet; oh, sőt inkább! hanem mert nem szeretünk a szószékről beszélni. Kevés tagja van a háznak, ki ez emelvényt igénybe venni szokná! A bizottsági előadókat a ház szabálya kötelezi, hogy onnan tartsák előadásaikat. Azonkivül leginkább csak a szélső bal egy pár szónoka szokott onnan beszélni. Legrendesebben Madarász, ki nagyobb beszédeit, melyeket páratlan tűzzel, gyakran valódi szónoki erővel s néha nagy hatással ad elő, a szószékről mennydörgi le. Most is rázza, szokása szerint, az öklét s rövidre nyirt hajtól és annál bozontosb szakáltól környezett fejét magasra emelve, egyik kezét jegyzetein nyugtatva, hatalmasan szónokol. Ékesszólását jellemezni, máskorra tartjuk fel magunknak.

Képünk előterében, a jobb oldal legszélső első rövid kis padja látszik. Három jegyző helye volna; de a három közül egyik, Gajzágó Salamon, a ház alelnöki hivatalába emeltetvén, helyét a kis padban megtartá, hogy — ha szükség kivánja, — fölléphessen az emelvényre. A szónok kinyujtott kezétől balra, az irói karzat vége látszik. A laptudósitók is ugy látszik letették a plajbászt s Madarászt hallgatják.

—*d—r*—

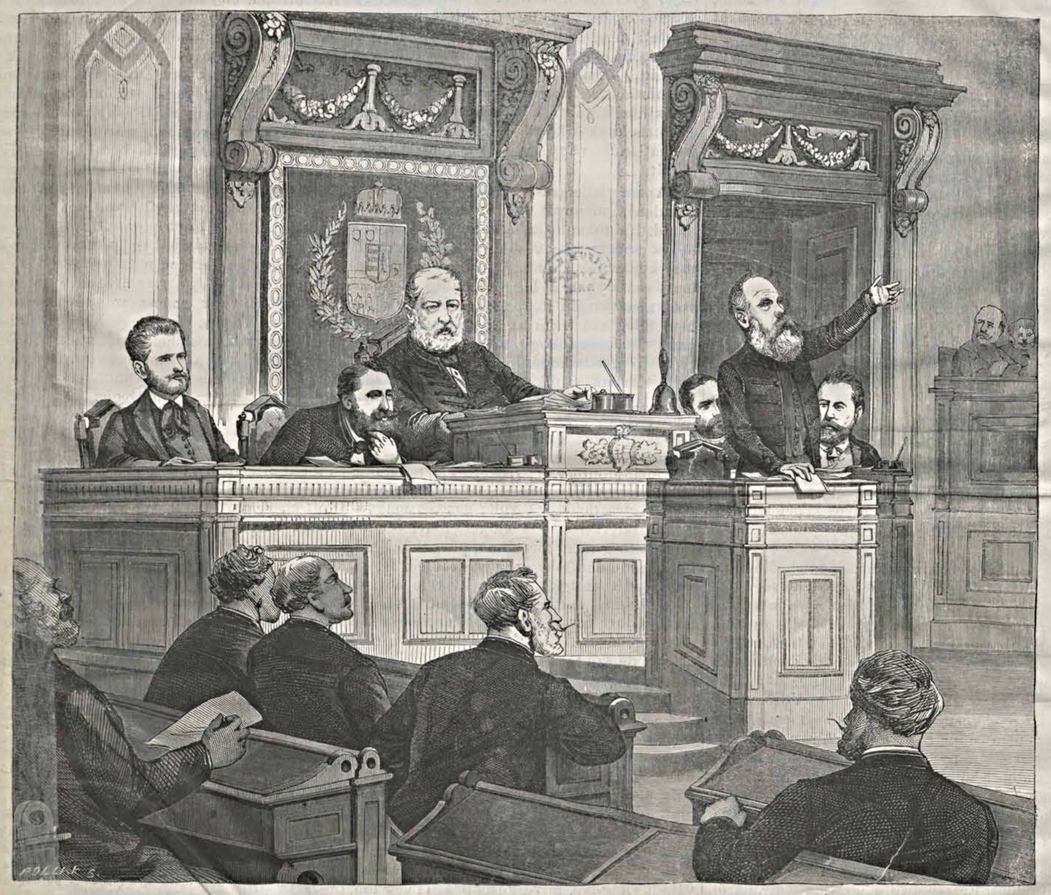

Rajzok az országgyülésből: 1. Az elnöki szék és környezete. — (*Jankó* János rajza.)

Nagy- és Kis-Disznód.

(Erdélyben.)

A Szeben (Czibin) folyó által képezett völgy legszélén, mintegy elveszve már a déli határhegyek tömkelegében, a vörös-toronyi szoros mellett fekszik csekély távolságban egymástól a cseresnyéjéről hires Nagy- és Kis-Disznód. Mindkettő szász falu, bár oláhok által vegyesen lakott, az épités azon rendével, azon csin és tisztasággal, mely Erdélyben a szász falvakat általában jellemzi, s melytől messzi hátramaradnak az oláh és magyar, s melyet felül nem mulnak a székely falvak.

Hajdan közelebb feküdtek egymáshoz. Kis-Disznód — németül Michelsberg — egy gazdag arany és ezüst szemeket hordó patak mellett az érczmosásban találta keresetmódját és emelkedett jóllétre; mig Nagy-Disznód (Heltau) lakói veritékes munkával vasbányászatot üztek és kaszákat kovácsoltak, és hogy munkájok gyümölcsét jobban értékesithessék, idővel közelebb telepedtek azon térekhez a Szeben folyó mentén, melyeknek dús tenyészete kaszáikat szükségelte. Igy jutottak a Bálványhegy aljába, hol az idők viszontagságai közepett egy vár védette, vagy — zsarolta őket, mely azonban a XVII. században már csak romjaiban állt.

Kis-Disznód (Erdélyben). — *Keleti* Gusztáv rajza.

Kis-Disznód egyikét nyujtja a legfestőibb tájképeknek, melyek a mesternek eszményül szolgálhatnak. Köröskörül hegyek, s a töveik közé szorult kis völgyben szerény, vidám falu, tele a munka zajával, élve iparának. . . E vidám arczu falu képéből egy részletet tüntet föl rajzunk, a dombon álló evang. egyházzal. Egy másik oldalon, melyet azonban képünk magába nem ölelhetett, magasabb emelkedésü ponton áll a régi, most már romjaiba dőlt ódon templom.

Ez elhagyott templom-kastély a Sz.-Mihály-hegy tetején magára álló, de sokat jelző emléke a multnak e vidéken. A nehéz napokban, melyeket Erdély átélt, midőn török, tatár, német csapott be mint ellenség, nyomul, merre járt, csak enyészetet hagyva, midőn e kis ország lakóinak életét és vagyonát szünetlen veszély fenyegeté: némelyike is — midőn istenének házat épitett, hegyre emelte azt, és ugy, hogy menhelyeül is szolgálhatott. Gyönyörű jellemvonása a kornak, mely a földiekkel való küzdelemben egy tulvilághoz fordult!

E templomok legnagyobb számmal a szászok által lakott vidékeken láthatók; és ezeknek egyik legszebb példánya kétségkivül a mihálybegyi, Kis-Disznód felett.

E templom azonban még más szempontból is igen nevezetes, mert egyike azon kevés — még meglehetősen ép templomoknak Erdélyben, melyek a tiszta román épitészet példányai. *) Mig a Királyhágón innen a román izlés, — túl a góth, csúcs-ives épitészet van nagyobb számmal képviselve. A román izlés, mely a gyulafejérvári székesegyházat disziti, fenségesebb, mert kési, mint egy átmenete a románnak a renaissance-ba; de az, mely a mihálybegyi templomon elömlik egyszerűbb, kezdetleges, a XI. századi külföldi román styl.

Alapja a három hajóju bazilika, félkörü szentélylyel. A két mellékhajó keresztboltozat által van összekapcsolva a középhajóval, s magasságuk, valamint szélességük amazéhoz nem arányos; a boltozat minden épitmény nélküli pilléreken nyugszik. A középhajó — melynek fedelét kiverte az idő, 5 öl 3 láb magas, és hat kis ablakon át nyerte világát. Bejárat három volt, de a déli be van falazva; némi művészettel csak a nyugati kapu-

*) A román épitészet *tiszta* jellegét Erdélyben a mihálybegyin kivül csak a harinai és orbói templomok mutatják.

Orosz csárda, a Volga mellékén.

gondoskodni kellett menedékről, hova rejtőzve: egyhamar nem leende latrok prédájává vagyona, sem felesége, sem gyermekei. Innen a sok erődittvény, a nap és hold, és a sas és hét vár területén. A főur sasfészkébe, lovagvárába vonult; a szász keritett városaiba, a székely kiállott mindenestől a sikra, vagy szintén váraiba zárkózott. De a becsapások gyakori ismétlődésével, különösen a határszéleken az erőditvényeknek egy uj neme keletkezett. A szász községek és a székely falvak vonult a község; a falvakat felgyujthatta a rabló, mi drága volt, azt már biztos helyre tették; és ha megtámadtattak, kétségbe nem esve védték magukat — hisz Isten házában az ur velök van!

Az ily templomok elég tágasak voltak, hogy vész idején befogadhatták a község féltettebb dolgait. Két, háromszoros körfallal is birtak, kisded osztályokra osztva egy-egy család számára. Ha a szomszéd falvak lángjai ellenséget jeleztek, ide

zat bir, attikai alapokon, — rajta kivehető a sarklevél, a kifejlett román építészet e jellege nyugvó oszlopaival, melyeknek feje a romanismus kedvencz diszitményeivel van ékesitve. Itt-ott, hol az eső még le nem mosta a szineket, festményeket is vehetni észre.

Történetére nézt megjegyzem, hogy a Sz.-Mihályhegyet II. Endre király 1223-ban Goulinus papnak adományozta, ez pedig viszont a cziszterczíták kerczi apátságának; mit a király még ugyanaz évben jóváhagyva megerősitett.

A kor, mely küzdelmekben ép oly gazdag s melynek méhében még nagyobb küzdelmek érlelődtek, más eszközöket vett igénybe. A mi hajdan mentőszer volt, most elavulttá, fölöslegessé vált. Többé nem pusztit sem török, sem tatár, sem labancz . . . A diadalok ellenségeink felett — a kik fájdalom minden téren megszámlálhatlanok! — békés, az ész és meggyőződés szelid de hatalmas fegyverével vivatnak.

A templom-kastély most a lég urainak tanyája. Csak egy szegény paraszt lakik a romok egyik zugában, hogy megmutassa a kiváncsi utazónak letünt idők titkait. A kedély, mely magával meghasonlott, a sziv, melyet a sors mostohasága, csapásai sorvasztanak, ép ugy megkönynyebbül, ha abban a szerény házban panaszolhatja el fájdalmát, melyet az áhitat a hajdani istenháza tövében, a falu közepén emelt a Megfoghatatlannak! *Lukács Béla.*

A tél Oroszországban.

Oroszország Európa legnagyobb terjedelmü s mégis aránylag véve legnéptelenebb birodalma. E néptelenség okát az ország földrajzi helyzetében és természeti viszonyaiban kell keresnünk. Egy futó pillantás Európa földabroszára azonnal meggyőzhet arról, hogy földrészünk legkietlenebb, legpusztább és legzordonabb vidéke legnagyobb részint Oroszországra esik. A birodalomnak csaknem fele része ha nincs is örökös hó és jég lánczai közé bilincselve, de mindenesetre az enyhébb, kedvesebb, napfényesebb évszakokat alig 3—4, legfeljebb 4—5 hónapig élvezheti. Hogy milyen borzasztó lehet ott a tél a maga teljes, kérlelhetetlen szigorában, könnyen elképzelhetjük, ha tekintetbe veszszük azt, hogy némely évek téli szakában a hideg még a mi szelidebb vidékünkön is tetemes magasságra hág.

Gyakori és többszörös leirását olvashatók az oroszországi teleknek egyes utazók jegyzeteiben, de teljes valódiságukban azokat csakis az foghatja fel, ki maga élt át egy telet ama zord vidékeken. Nagyszerü érzés, magasztos látvány lehet végig nézni és átszenvedni egy borzasztó zivatart Oroszország mérhetetlen sivatagjain, midőn az északi szél korbácsolva hajtja maga előtt a puszta sikságok fölkavart hófuvatagjait, mint a Szamum szele a Szahara homoktengerén; hanem azért e látvány szemtanui lenni még sem igen kivánkoznánk, főképen ilyenkor, midőn saját édes hazánk is versenyezni akar az ottani vidékekkel s élénk fogalmat akar szerezni nekünk is egy valódi tél hóvizatarjairól. Dumas is megemlékezik az oroszországi zordon hidegségü telekről utirajzaiban, de bármily élethü és megragadó akar is lenni a szellemdús franczia költő leirása, a valót mégsem közelitheti meg. Senki és semmi sem tanuskodhatik nagyszerübben az oroszországi telek roppant szigoráról, mint maga a világtörténelem. Napoleon világhirü „nagy hadseregét“ az északi óriás birodalom zordon telének egy fuvallása épen ugy tönkre tette, épen ugy megsemmisitette, mint egykor az atlanti oceán viharja Fülöp spanyol király „győzhetetlen hajóhad“-át. Az a nagyszerü hadsereg, melylyel Európa egyik fele harczba szállt a másik ellen, mely nemcsak Oroszországgal hanem a fél világgal is képes lett volna szembeszállani, erőtelenné, semmivé lett az orosz czár akkori hatalmas szövetségese — a tél előtt. Fél-Európának szine, java lelte sirját az orosz sivatagok hófuvatagjaiban. „Október végén kezdette el Napoleon a végzetteljes viszavonulást, — így ir korunk egyik első történésze e világra ható esemény felől, — miután a feje felett lángba borult Moszkva sem nyujthatott már hajlékot a hideg ellen s táplálékot az éhség ellen roppant seregeinek, s már novemberben a hideg 18, később 27 fokra emelkedett. Ki irhatja le a szenvedéseket, harczokat és fáradalmakat, melyek következtében végre a nagy hadsereg megsemmisült? Az éhség, fagy, fáradság nagyobb pusztitásokat tevének, mint az oroszok golyói és a kozákok lándzsái. Borzasztó volt látni, miként hevernek az országutakon, hóval, jéggel fedett pusztákon az ezer meg ezer éhen halt és megfagyott harczosok, elhullott lovak, eldobott fegyverek s dús ragadomány mellett. — Sokat, a kik félig fagyva, fél halva az útszélén maradtak, a borzasztó hidegtől és éhségtől dühössé lett farkasok marczangoltak szét. — Mikor Napoleon a Beresina folyón átkelt, majdnem félmillió emberből alig volt 8000 harczképes katonája, de ezek is magokban hordozták a halál csiráját.“

Az oroszországi tél annál irtózatosabbnak fog feltünni előttünk, ha meggondoljuk, hogy Oroszország néptelenebb, kietlenebb vidékein a vendéglők, vagy csak a legegyszerübb csárdák is csaknem teljesen hiányoznak. Hol találjon az ut fáradalmaitól, hótól és fagytól elkényszeredett utazó menhelyet, meleg szobát és meleg ételt a zordon tél zivatarjai ellen s éhségének és szomjának csillapitására?

De ne csodáljuk, ha nem igen akadnak vállalkozó szellemek vendégfogadók épitésére és tartására Oroszországban, mert annak is megvan a maga oka. Birtokos ur e foglalkazásra nem alázza le magát, igy tehát csakis szegény paraszt-ember tarthatna vendéglőt (ha t. i. lenne miből), de akkor is mit jövedelmezne neki e mesterség? Hisz ott még a legutóbbi időkig is az volt a szokás, hogy ha egy-egy gazdag birtokos ur számos kiséretével beszállott valahova, a szegény paraszt-vendéglőst kiették-itták mindenéből, s ha kérni merészelt valamit vagyonáért és fáradságáért az uraktól, biztosan számithatott rá, hogy pénz helyett kancsuka-ütéseket kapott volna. Nem tudjuk, hogy e barbar szokás megvan-e most is, de hogy ezelőtt csak egy évvel még teljes mértékben virágzott, arról bizonyosak vagyunk.

Ha tehát imitt-amott mégis akadunk egy-egy rozzant korcsmára, *kabakra,* (mert vendéglőnek vétek volna nevezni) azok kényelmetlenségét s minden tekintetben hiányos voltukat a fenntebbiek után könnyen kimagyarázhatjuk. Nem talál bennök az utazó sem jó ételre, sem jó italra s köszönje meg, ha a zordon téli zivatarok elől védő hajlékul szolgálhatnak. Képünk egy volgamelléki orosz csárdát mutat a maga valóságában; kivülről elég jól mutat; de a ki megfordult volna benne, tudná, hogy benn annál kevesebb kényelemmel kinálkozik. A táj egyébiránt megfelelő az évszaknak; a csárda fedeléről az ott oly hosszu tél természetes ékessége a hó sem hiányzik; a szemnek szép, de az utazótól csak jobban elveszi az utazási kedvet oly vidéken, hol a kegyetlen tél viharai után is csak ennyire kényelmes vendéglő fogadhatná be.

Az amerikai tündérváros.

„Tündérváros“-nak neveztük Chicagot (olvasd Csikegó), s e nevet valóban meg is érdemli. Nem szükség az „Ezeregy éj“ büvös átváltozásait lelkünk elébe idézni képzelőtehetségünk segélyével, nincs miért bámulnunk az Aladin-palota tündérszerü elővarázsoltatását: ha Amerikába megyünk, száz meg száz olyan palotát láthatunk a földből kiemelkedni, azzal a különbséggel, hogy azok valódibbak és tartósabbak. A városok százanként teremek a rétségek és erdőségek puszta kebelén, miként éjjel a gombák. De egyik sem állott elő oly gyorsan s egyik sem emelkedett oly rövid idő alatt oly nagyszerü világkereskedelmi fontosságra, mint Chicago a Michigan (Micsigen)-tó partján s az illinoisi terjedelmes rétség (Prairie) szélén. Ezelőtt 30 évvel csak egy katonai laktanya állott e helyen az indiánok fékentartására s körülötte egynehány fehér települő faháza feküdt szerteszórva, melyeknek lakói vadbőrökkel kereskedtek. Most Amerikának egyik legszebb és legjelentékenyebb városa terül ott, melynek majdnem 300,000-nyi lakója a vállalkozási szellem csodatettei által még magokat az amerikaiakat is bámulatra ragadja.

A vaspálya Chicagóba igen sik és egyhangu rétterületen visz keresztül, melynek füvén számtalan marha- és disznócsorda legelész, azután szétszórt fakunyhók közé jut, melyek lassanként széles és terjedelmes utczákká keskenyülnek, miket hatalmas kőházak s füstölgő magas gyári kémények szegélyeznek. Ezeken tul fényes magán épületek, csillogó boltok és kirakatok, nagyszerü szállodák, gyönyörü térek és fasorokkal szegélyezett utczák beszélnek nekünk azon valódi Aladin-palotákról és csodalámpákról, egy szóval arról az amerikai tündérvárosról, mely az erőműtan és építészet csodaművei segélyével magából a tóból emelkedett ki, és az észak-nyugati rész nagy városát, Sz. Louist, kereskedése, forgalma s építészeti pompája által utolérhetetlenül tulszárnyalta. Az a föld és talaj, melyen most Chicago áll és terül el, valami 20 évvel ezelőtt alig érte meg mostani értékének 100-ad részét. Csak 3 évvel ezelőtt vásárolt egy vállalkozó a város közelében egy puszta területet 4000 dollárért, melyért az idén hiába igértek neki 60,000 dollárt.

Nemcsak házak és paloták, hanem egész utczák állanak elő ugyszólva egy éj alatt. Némely emberek, a kik eleinte alig tudták gyermekeiket ruházni, hogy tanodába küldhessék őket, milliómosokká lettek, mikorra a gyermekek felnőttek. Ha az utczákon végig megyünk, 10—20 palotát is mutatnak nekünk, melyekben két-háromszoros milliómosok laknak, pedig fiatal korukban rongyokba burkolva vetődtek oda.

Az Egyesült-Államoknak alig van két három városa oly szépen és gazdagon épitve, mint Chicago. Két nagyszerü, fasorokkal beültetett főutczájához, Wabash- és Michiganhoz hasonlót Uj-York sem képes fölmutatni. A templomok nagyok és szépek s többnyire óriási kődarabokból vannak épitve. A többi középületek is a pompa és szilárdság jellegét viselik magukon. A nagy operaszinház terjedelmesebb és kényelmesebb London minden szinházánál, a Coventgardent kivéve. Némely utczája egyenes irányban messze kinyulik a rétségbe, szabad járást engedve a közel fekvő rétek és erdők egészséges, illatos és füszeres levegőjének.

Ez óriási haladás legfőbb oka és tényezője a lakosok vállalkozó szelleme és tettereje. Az amerikai arczok éles, fürkésző, átható tekintete sehol sincs annyira kifejlődve, mint a chicagobelieknél. A példabeszéddé lett *go-aheadim* (a mi nyelvünkön körülbelül: *nyakra före haladás*) a sik rétségeken és a beláthatatlan terjedelmü tó sima tükrén semmi korlátra sem talál, de ha mégis valami akadály utjokat állja az előnyomulásban, azt minden áron elhárítják vagy legyőzik. A terjedelmes Észak-nyugat minden része összeköttetésben áll Chicagóval vaspályák és távirdavonalok által. Az angolok a Themse alatt alagutat épitettek, melyet sokáig a világ nyolczadik csodájaként bámultak; de a chicagói hősök meg a Michigam-tó alatt készitettek egy két mérföldnyi hosszu alagutat, melynek rendeltetése sokkal üdvösebb, mert a várost tiszta, jó vizzel látja el. Most még épen olyan dolgokon törik a fejüket, melyek valóban hihetetlennek látszik. Ugyanis a lassu folyásu és büzhödt vizü Chicago folyót ennek meg akarják forditani, hogy ugy szólva fölfelé folyjon s a helyett hogy a Michigan-tóba ömöljék, ezentul a folyamok atyját, a Missisippit növelje hullámaival. Akkor a hajók onnan egyenesen Liverpoolba, Hamburgba és Bremába juthatnak. Ezen hihetetlennek látszó terv kivitelére már el is kezdették az előkészületeket s bizonyosan sikerülni is fog, mert a mit egyszer az amerikai föltesz magában, annak török-szakad, de létesülni kell.

E város egyszersmind a világkereskedelem egyik legnevezetesebb pontja. Chicago most kétségkivül az egész világ legnagyobb gabnakereskedelmi piacza s két millió disznójával és 800,000 darab szarvasmarhájával, melyeket csak a mult év folytán leölt, bepakolt és a világba szerteszét küldött, még a tulajdonképeni disznóvárost is (Porkopolis), t. i. Cincinnatit*), a Nyugat királynőjét, háttérbe szoritotta.

Ily óriási eredményeket képes fölmutatni a munkaszeretet, gyáripar, erőművészet és kitartás a 19-ik század müveltségével párosulva.

Sámi Lajos.

*) Cincinnatit, mivel az Egyesült államok nyugoti felének eddig legnagyobb és legszebb városa volt, a Nyugot királynőjének, nagyszerü sertéskereskedése miatt pedig Porkopolisnak (disznóváros) nevezték. *S. L.*

Jupiter, az 1868-dik év uralkodó bolygója.

Az eddig ismert bolygók száma meghaladja a 90-et, a többi fénytestet állócsillagnak mondjuk. Bolygó az oly csillag, mely mint földünk, a nap körül forog; az állócsillag pedig nap, minő a miénk, de mely körül meg más bolygók keringnek. Miket tehát mi az éj homályában föléttünk mint csillagokat ragyogni látunk, amaz ezer meg ezer fénytestek nem egyebek: mint napok és földek, melyek a természet szakadatlan törvénye szerint némán de tévedés nélkül járják a gondviselés által kiszabott utjaikat.

Olvasóink tudják, hogy a régóta ismeretes öt fő bolygó és a hajdan szintén bolygónak tartott nap s végre a hold közül sorban minden évnek

egy ugynevezett uralkodó bolygót adott a naptári s időjóslati szokás.

Ez évi bolygónk a legnagyobb bolygó, s minden 7-ik évben válik uralkodó bolygóvá; természetére nézve nem igen meleg, s inkább nedves mint száraz; tessék próbaül egybevetni a 40, 47, 54, és 61-ki éveket, s lehet következtetni naptári jóslat nélkül is a jövőre.

Azonban jó lesz vele közelebbről tüzetesen megismerkedni.

Elsőbb is azt mondom: földünk hozzáképest csak por-rög, mert földünknél 1414-szer nagyobb, vagyis 1414 oly testet, minő földünk, kellene egygyé alakitani, hogy Jupiter bolygónak nagyságát kiállithassuk, s igy a naprendszerhez tartozó bolygók közt a legnagyobb. S ime mily paránynak látszik! alig észrevehető fényben mosolyog felénk! Persze ezt csak ugy érthetjük meg, ha tudjuk: hogy földünkhez csak 82 millió mérföldnyi távolra közelít, és midőn legmesszebb jár tőlünk, 133 millió mérföldnyi távolra esik.

Földünknek 1, Jupiternek 4 holdja van. Utköre oly nagy, hogy a pálya, melyet sebes futtában hátrahagy, 682,000,000 mföld; e tért megjárja a mi időszámitásunk szerint mindenkor 12 év alatt, mozogván vagy forogván saját tengelye körül oly villámgyorsasággal, hogy a rajta netalán létező lények nappalának és éjének hossza az 5 órát soha meg nem haladja. S erre nézve egy érdekes észrevételt el nem hallgathatok, mely abból áll, hogy mig a kisebb bolygók, u. m. Merkur, Venus, Föld és Mars folyton a nap szomszédságában forognak, s körülbelül 24 órai idő alatt fordulnak meg egyszer tengelyök körül: ellenben a legnagyobb bolygók, u. m. Jupiter, Saturnus, Uranus és Neptun, napunktól távolabb és távolabb járnak, ellenben tengelyeik körül sokkal gyorsabban forognak; tehát mig nappalaik s éjjeik rövidebbek, az év nálok sokkal, igen sokkal hosszabb; nem egy tehát velünk vagy jobban mondva a miénkkel az ottani fény, meleg, homály, hideg, légkör stb.

Földünket meglehetősen átlátszó légkör övedzi, ez ama kék boltozat, melyet égnek nevezünk, s melyben a fölszálló gőz, pára, füst stb. felhőkké képződik. Ime Merkur, Venus és Mársnak is ilyeténféle légköre van; ellenben a nagyobb bolygók légköre, minők Jupiter, Saturn, Uran és Neptun, sokkal szilárdabb, kenőcsebb, áthatlanabb s majdnem vizünkhöz hasonló vastag; bizonyitani látszik ezt ama 4—5 homályos csík, mely Jupitert majd nagyobb, majd kisebb körben árnyalja, s melyek nem egyszer felhői homályban mutatkoznak; a mi pedig az ottani felhőket illeti, azok minőségét legjobban jegünk szilárdságához hasonlithatjuk, ezek megrendülése és futása okozza aztán amaz iszonyu viharokat, melyek ott nem egyszer dulnak, s a zugó felhőket minden másodperczben 300—400 lábnyi távolra lökik.

Nemde, nem szeretnél ott laknyi nyájas olvasóm? de az ottani lények viszont szintugy gondolkoznak ám rólunk. S ime épen itt tün föl a gondviselés a legnagyobb méltóságban! s épen azáltal tün föl: hogy a mindenséget a lét ezerféle alakjával töltötte be, s mindegyikbe beleöntötte a boldogság, az öröm és megelégedés forrását. Vagy azt hiszed, a sajtféreg laka büdös nem oly boldog, mint a bogár a rózsa illatában? Ime itt az isteni böleseség képe, mely azt leheli rád: érd be azzal, a mid van, különben sem nyugodt, sem boldog nem lehetsz.

Szándékom azonban nem az lévén, hogy a Vasárnapi Ujság igen tisztelt olvasó közönségének tudományos vagy erkölcsi tárgyalásokat tartsak; miután az ez évi bolygó futólagos ismertetésére nézve a felhozottakat elégségesnek tartom: legyen szabad némi szórakozásul olyasmiket is hozzá toldanom, miket észlelés, naptárjóslat, néha tapasztalás, sokszor vélekedés valószinünek lenni állt. Előre is megmondva, hogy az ilyes jóslatok mindenkinek inkább, mint bizonyosak . . .

Elsőbb is megjegyzésre méltó, hogy Jupiter nem emberfaló mint volt Saturnus, nem is oly homályos csillag, s az ennek uralma alatt született emberek nem oly nyomorunak, szerencsétlenek, irigyek és kajánok, mint kik Saturnusnak gyermekei. Jupiter szép, nagy és ragyogó csillag, alakja fönálló, bátor, férfiu, ki jobbjával villámokat szór, baljában repülő sast emel ég felé; tehát férfias emelkedettséget és igazságos boszut vagy haragot mutat a jogtalanság és hunyászkodás ellenében. Természete meleg de nem forró, nedves de nem árasztó, tehát átalában barátságos.

Ha uralma alatt oly emberek születnek, minőnek őt az ókor festi, azok termetesek vidor, kedélyüek, iparkodó és boldog emberek lesznek. S mert ész, akarat és értelem jelzi őket, az óvilág azt állitotta róluk, hogy gazdag és uri emberekké válnak. Azt hiszik, hogy befolyása következtében az emberi nem szaporodik; tehát ez év a magyarra nézve is kedvező, ki különben is kevéssé szapora nép.

Régi jegyzetek szerint az időszakok kifejlődésében még ez évre is akadékoskodik Saturnus, hosszu és nedves telével hátráltatja nagyon a tavaszt, csökkenti befolyását a napnak, a természet utóbb nyilik meg, s a kellemesebb napok kelletinél később jelenkeznek. *Tavaszunk* kései, hűs és nedves lesz, mig májusban is elég hideget érzünk. Fagy azonban nehezen lesz, hacsak a februári napfogyatkozás következtében nem; ama tartományok, melyekben e jelenség egész mérvében szemlélhető lesz, száraz nyarat és silány termést fognak érezni; hatása némileg hazánkra is kiterjed. *Nyarunk* kezdetben hűs és szintén csak nedves, villám és mennydörgésben nem fogunk hiányt szenvedni, de jelentékeny kár nélkül vonulandnak el, aztán lesz meleg, néha únalomig is, de megmeg esők jönnek, s az *Ősz* majd mindvégig esőzéssel fog fenyegetőzni, de lesz szél is elég. Igy a *Tél* fagyos, jeges, havas, szeles. Kezdete zordon, folyama csöndes, vége enyhe.

Itt már végezhetnék, de hát minket legkiválóan érdekel a termés. Erre nézve az a vélemény, hogy kender, len, bab, borsó kevés lesz. Valamicskével több lesz a zab; árpa széna gazdagon terem. De a takarmányt és szalmát jól megbőcsüld, mert a jövő két év hamis lesz. Bükköny, káposzta, burgundi répa busásan fog teremni. Tehát átlag véve a tavaszi termést, minden fajtából módosan terem. De most ez évben két napfogyatkozás lesz, ennek kártékony hatása két évre fog nyulni, s árpa és takarmánynyal azért bánj okosan, hogy a jövő terméketlenebb években szükségre ne juss.

Az őszi vetést tekintve, ha Jupiter barátságos és termékeny természetét veszszük figyelembe, majdnem átalánosan jó termést jósolhatunk; csakhogy mivel az aratás utóbb következik be, mint egyébkor ismét a vetés idejében gyül meg bajunk. Gyümölcsünk kevés lesz. Borról nem szólok, mert előre drága pénzen vennők a szivvigaszt. De ám a sörivók se igen örvendjenek mert komló sem igen lesz, csakhogy a mi lesz, az jó, a bor pedig a kevés is meglehetős csipős lesz.

Uralkodó szeleink legtöbbnyire nyugotról jönek, s ha a hóolvadtával megmenekszünk a vizártól, utóbb már nem igen kell tőle tartanunk. Kivéve, hogy egér lesz elég, egyéb férgek nem igen fognak bennünket háborgatni Az egerek is csak aratás után jelentkeznek.

És most éles mindnyájunknak szerencsét megelégedést és boldog uj évet. Soraimból válogassuljon minden jó, maradjon el minden rosz.

Sárváry Endre.

Egy hazai jeles orgona-készitő.

Komlós-Keresztesről, Sárosmegyéből következő értesitést vettük, melyet méltónak találunk, a hazai ipart és művészetet megillető figyelemből, egész terjedelmében közölni:

„Mult vasárnap a komlós-keresztesi evang. egyház régen óhajtott napot ünnepelt. — Egy századnál tovább orgonakiséret nélkül énekelve: most a CL-dik zsoltár értelmében ismét — habár nem trombita, lant és hegedü zengésével — de orgonával dicsérte kegyelmes istenét. Nem czélom untatni az olvasót, az ünnepély részletes leirásával, a melyre a nagy hideg daczára is számos idegen jelent meg; de nem hallgathatom el, hogy e szegény kis egyházban férfi s vegyes karének is emelé az ünnepélyt, az eperjesi kollegium hittanhallgatói szivessége folytán.

Hogy az egyház felügyelőjétől kezdve le a legszegényebb zsellérig mindenki a legnagyobb szivességgel látta vendégeit: az magától értetik; de hogy a mivel ebb vendégek is meg voltak elégedve, sőt meglepetve az uj orgona csinos, tiszta góth izlésü külsején, és még inkább annak szép, tiszta, összhangzatos komoly hangjain: ez már nem mindennapi jelenség. Ez inditott engemet is e sorok irására; emlékeztetőül az örökszép Szepesség áldott földére is, mely annyi jeles férfiut adott a hazának tudományban és művészetben, iparban és kereskedésben egyiránt, s hol azon derék fiatal művész is született és növekedett, ki a komlós-keresztesi orgonát közmegelégedésre készitette.

Kirner Vilmos ifju orgonaművész a Szepesség s jelesen Igló szülötte és növendéke; beléje is egy szép kincset rejtett az anyatermészet melyet a szegény szülék nagy áldozattal ápoltak, a művészet iskolája szépen fejlesztett; és most midőn a komlós-keresztesi szegény egyház számára, nagy anyagi áldozattal alkotott müvében bemutatta nemcsak jeles tehetségeit, de kitünő szakavatottságát és nagy ügyességét is: most a tehetősb egyházakon van a sor, hogy az ifju tehetségnek alkalmat nyujtsanak a kitüntetésre s a versenyre szakmája külföldi jeleseivel. Hazánk a fejlődés azon szakába lépett, a melyben ily versenyező kitüntetésekre nem áldozhat eleget.

Kirner Vilmos azonban nem kiván áldozatot a hazától, csak tehetségeinek és készültségének megfelelő munkát; hogy a külföldre menekülni kénszerülve ne legyen, illő munkahiány miatt.

Boldognak érezném magamat, ha e sorok által megmenthetnék a hazának egy ifju jeles művészt, kit két hónapi ittléte alatt elég alkalmam volt alaposan megismerni.

Egyuttal egyházam nevében hálás köszönetet nyilvánitok mind azoknak, a kik e szegény egyházat kegyes adományaikkal támogatva, a jeles mü megszerzésére képesiték. Isten áldása kisérje tettöket! — Kelt Komlós-Keresztesen, Sárosmegyében, 1867. decz. 2. *Fizéli Frigyes,* lelkész.

Egyveleg.

— *(Ausztráliában élő hazánkfia,)* dr. *Kempf* József, kinek érdekes tudósitásaival már több izben találkoztak olvasóink, közelebbről a fővárosba Sydney-be tette át lakását s onnan irta utóbbi levelét, szeptember 23-kán. Több magyar honfitárs is él ugyanott, kikkel már meg is alakitották a kis „magyar olvasó-egyesületet“ Az előbbi leveleiben elősorolt s általunk is közlött neveken kivül, jelen levelében *Holländer* Sámuel szántói (Tokaj mellett) születésü hazánkfia nevével találkozunk, ki Sydneyben bor- és szeszkereskedő. A távoli haza szelleme valóban elmondhatja e hiveihez Krisztus szavát: „valahol ketten vagy hárman összejötök, ott vagyok én veletek;“ mert e távol élő honfitársaink mindenütt összetartanak s mindenütt a haza nevével és ügyeivel foglalkoznak. Egy régibb levélből, mely csak e napokban jutott kezünkhöz, utólagosan megemlitjük, hogy az ausztráliai magyarok bizalmi nyilatkozatot intéztek a miniszteriumhoz s örömüket fejezték ki hazájuk viszonyainak átalakulásán. — A most érkezett levélből érdekesnek tartjuk kiemelni, hogy Miksa mexikói császár kivégeztetése átalános megdöbbenest szült Ausztráliában s a lakosság miveltebb része nagy keserüséggel fogadta annak hirét; átalános részvét kisérte a poldingi érsekhez magyarjaink által benyújtott kérvényt, hogy a szerencsétlen császárért nagyszerü requiem tartassék. A requiem meg is tartatott a Jerusalemi szent-János rend egyházában, mely rendnek Miksa császár is tagja volt. A templom feketével volt bevonva s a máltai kereszt tündököltt fehéren a fekete alapon. A király-utczai nagy Café de Páris-n, az idegenek szállodáján roppant fekete zászló lobogott, s rajta fehér betűkkel a szerencsétlen császár neve volt olvasható.

** *(A szállások olcsóságáról)* Streffleur udvari tanácsos Bécsben az országismereti társulat ülésében legközelebb igen érdekes előadást tartott. A tárgyat történetileg felvilágositva, kimutatta, hogy mai nap, midőn a törvény előtti egyenlőség lett dologgá vált, ideje, miszerint épitkezés és helyiség-alakitás tekintetében a paraszt és munkás osztályra is figyelem fordittassék. Németországban egyletek állanak fenn, melyek a lakházak javitására ösztönzik honfitársaikat; a porosz korona-örökös élére állott egy egyesületnek, mely feladatául tüzte ki házak épitését olcsó lakásokkal. III. Napoleon császár elnyerte a nagy jutalmat a munkások részére tervezett lakásokért, ezenkivül az ilyféle tervezetek jutalmazásaul 28 érem lőn kiosztva. Az osztályadó alatt álló épületeknek csak hat százaléka emeletes, 94 százaléka földszintes. A lakosztály átlag három részből áll, melyeknek egyikét a konyha képezi. 185,000 lak közül csak 39,000 áll több mint három osztályból, ezek a felsőbb rendüeknek szánvák, a többi 119,000 ház átlag még két osztályt sem tartalmaz, hanem gyakran csak egyből áll, melyben az egész háznép lakik és hál. Az értekező érdekesen és körülményesen adta elő eme sok kis ház eredetét és különböző formáit physikai, helyi és történelmi-politikai okok tekintetbevételével, s egyszersmind a fennálló épitmények rajzait, plastikai térképeit és mintáit felmutatván, azon óhajtást fejezte ki, bárha e tekintetben is az ország javára erélyes intézkedések történnének.

TÁRHÁZ.

Esküdtszéki tárgyalás Pesten

január 2-kán.

Vádló Szegfy Mór miniszteri fogalmazó s a „Családi Kör“ fömunkatársa; *vádlott* Ormódi Bertalan, a „Pecsovics naptár“ szerkesztője; *vádlott védője* Mátyus Arisztid.

Tényálladék: A „Pecsovics naptár“ 9—10-ik lapján előforduló jövendölések Szegfy Mórra 7 pontban, melyek közt különösen sérelmeseknek tüntette föl *vádló* az 5. és 7. pontokat; az első szerint hivatalnokká kineveztetése öröméből vádló elájul és a miniszter pofoncsapással ébreszti föl; az utóbbiban úgy iratik le vádló, mint a ki hason csúszva csókolgatja a miniszter csizmája talpát. — *Vádló* ezekben becsületsértést lát; *vádlott* azonban azzal menti magát, hogy ő ezzel nem szándékozott becsületét sérteni, csupán vádlónak tulságosan alázatos modorát gúnyolni. A gúnyhoz pedig jogot tart, mint élcznaptár-szerkesztő. Vádlott védője állítása szerint Kroesus kincsével és Mathusalem életkorával kellene birni minden élczes irónak, ha ehez hasonló élczekért birsággal és fogsággal büntettetnék.

A vád- és védbeszédek után elnök összefoglalván a tényállást, fölteszi a kérdéseket, melyekre feleletül 7 szavazat 5 ellenében vádlottat elmarasztalja.

Az illető biróság, melynek teendője a büntetés mértékét kiszabni, — ennek következtében vádlottat egy havi fogsága, 106 ft. birsága, 40 ft. perköltségre itélte, egyszersmind a „Pecsovics naptár“ 9- és 10-dik lapjának kiszakitását minden meglévő példányból elrendelte.

Mátyus Arisztid az itéletet föllebbezte, de mivel föllebbezésnek nincs helye, csakis semmisitési kérvénynek vétetett föllebbezése és az indokolásra neki határidő engedtetett.

Irodalom és művészet.

— *(A magyar Shakespeare)* a Kisfaludy társaság kiadásábangyorsan halad a teljes bevégzés felé. Most egyszerre három kötetet vettünk, hat szinművel. Ezek: a IX. kötetben Athéni Timon és a Windsori vig asszonyok, amaz *Greguss Ágost*, ez *Rákosi* Jenő forditása; a XV. kötetben, IV. Henrik mindkét része, *Lévay* Józseftől. És a XVIII. kötetben III. Rikhárd, *Szigligeti* — s VIII. Henrik, *Szász* Károly forditásában. Az egész gyüjteményből még hat kötet hiányzik s igy a nagy munkának csak egy harmada. Minden egyes kötet ára 1 forint.

** *(Benedek Aladár ujabb költeményei)* épen most jelentek meg. Erőteljes nyelvezete, eredeti észjárása, sötét világnézlete már régebb figyelmet keltettek Benedek Aladár iránt. Mi is figyelembe ajánljuk.

** *(A baloldal keblében)* történt szakadás által egyik részük közlöny nélkül maradt. Ez a párt (Ghyczy, Tiszáék stb.) *„Haza“* czimü napilap meginditásán munkál jelenleg; ideiglenesen Várady Gábor lesz szerkesztője. — E lap még a delegatiók összeülése előtt meg fog indulni.

** *(A „Falusi Gazda“)* czimü szaklapra felhivjuk olvasóink figyelmét. E hetilap jelenleg a nyolczadik évfolyamba lép; szerkesztését ujból dr. *Farkas* Mihály veszi át. Főfigyelmét a gazdászati növényisme és növényterjesztésre fogja forditani. Ezenkivül lesznek rovatai az állattenyésztés és gyógyászat, növényhonositás, konyhakertészet, méhészet számára. Lesz *közös üzleti tárczája,* az előfizetőknek minden dij nélkül fölajánlva, a melynek utján vásárló és eladó a legkényelmesebben érintkezhetnek és tehetnek eleget szükségeiknek. E lap ára egész évre 6 ft. A pénzt kiadóhivatalába, egyetem-utcza 4. sz. kell küldeni.

** *(Az egyenlőségi kör lapja)* ujévben megjelent; czime: *Századunk*; szerkeszti Urváry Lajos, lapvezér Klapka György. Ára egész évre 20 forint. Független a kormánytól ép ugy, mint az országgyülési pártoktól. A kiegyezést feltétlenül elfogadja működési alapnak; kimondja egyszersmind azt, hogy miután a kiegyezés megtörtént, az országgyülési pártoknak egészen másként kell alakulniok. Ezután kell kiválni az országgyülés minden oldaláról egy valódi szabadelvű pártnak. A „Századunk“ azt fogja támogatni. Ügyes beosztása s élénk modora is ajánlják ez uj lapot.

** *(„Bányászati és kohászati lapok“)* indulnak meg ujévtől kezdve *Péch* Antal szerkesztése mellett. E szakközlöny havonkint kétszer fog megjelenni, valahányszor szükséges, rajzokkal. Előfizetési ára egész évre 6, félévre 3, negyedévre 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a szerkesztőhez Budára intézendők. Ajánljuk az uj közlöny t nemcsak a bányász, hanem átalában az összes iparos közönség figyelmébe.

** *(A Vadász- és versenylapot)* Bérczy Károlyné továbbra is ki fogja adni, szakértő szerkesztő vezetése alatt.

** *(Ökröss Bálint és dr. Dárdai Sándor)* miniszteri titkárok mint felelős szerkesztők a „Jogtudományi közlöny“ harmadévi folyamára hirdetnek előfizetést. Mellékletül adják a magyar kir. curiaí itéleteket. E közlöny a „budapesti ügyvédegylet“ közlönye. Előfizetési ár félévre 6 ft, negyedévre 3 ft; mely összeg Pest, egyetemutcza 4-ik szám Heckenast kiadóhivatalába küldendő.

** *(A Zala-Somogyi közlönyt)* a mely négy megye belviszonyait öleli munkássága körébe, örömest ajánljuk. Megjelenik e lap minden szombaton; ára egész évre 6 fr. Politikával nem foglalkozik.

** *(A kertigazdaság képes encyclopaediájára)* Lukácsy Sándor R.-Palotán előfizetést hirdet. Az első kötetre, mely négy füzetből fog állani, 2 frt. az előfizetés, mi 50 kros részletekben teljesithető. A pénzek szerzőhez R.-Palotára küldendők.

** *(Népszerü Egészségtan)* jelent meg dr. Herczeghy Mórtól egy kis füzetben, ára 70 kr.

** *(„Két anya“)* czimü regény jelent meg, *Oldal* Józseftől. Három kötet s az egész mü ára 2 ft. 50 kr.

** *(Fiatal művész hazánkfiai,)* a Thern testvérek a napokban érkeznek haza külföldi utjokból, hol mindenütt a legnagyobb kitüntetés érte őket. A lipcsei zenelap referense majdnem csodának nevezi, mily művészi virtuositással játszanak négy kézre s technikájokról azt állitja, hogy a tökély legmagasb fokáig fejlődött már ki. A közönség viharosan megtapsolta s majd minden darabot ismételtetett velök. Hasonló tetszésben részesültek Aachenben, Kölnben, Brüsszelben; de legfőbb diadalaikat Párisban és Londonban aratták, hol a legelső körök is valóságos vetélkedést fejtettek ki, az ifju művészek szivélyes fogadásában.

** *(A képzőmüvészeti társulat)* sorsjegyeit kibocsátá már. E sorsjátékban összesen 80 nyereményt (festményeket) játszanak ki, melyek közül a legértékesebb 1800, a legcsekélyebb 10 frtra van becsülve. Azonban ugy is lehet részt venni e sorsjátékban, hogy az ember bizonyosan nyer. A ki ugyanis három egymásután következő sorsoláson át tiz—tiz sorsjegy megvételére kötelezi magát, minden tiz sorsjegy után egy diszes albumlapot kap. Egy sorsjegy ára 50 kr.

** *(„Idegen nemzeti és népdalok zongorára,)* szöveg nélkül“ jelentek meg *Poor* Vilmostól. Rózsavölgyi és társa kiadásában. A száznál több zenedarabot tartalmazó kötet európai, amerikai, ázsiai és afrikai népek nemzeti hymnusai és nevezetesb dalai tartalmazza. Egy-egy füzet ára 1 ft.

— *(A „Családi kör“)* czimü rajz, az Aranyalbumból, rajzolónk szembaja miatt, nem készülhetett el ugy, hogy igéretünk szerint lapunk első számában adhattuk volna. Most azonban már munkában van s reméljük, rövid időn bemutathatjuk olvasóinknak.

Közintézetek, egyletek.

** *(A magyar tud. akademia)* január 7-én (kedden) tartandó első rendes heti ülésében *Szilágyi* Ferencz lev. tag fog ily czimü fölolvasást tartani: „A protestans s róm. katholikus egyházak a párisi világtárlaton 1867-ben.“

** *(A debreczeni polgári kaszinó)* „Kaziczy-alapitvány“-ának folyó évre kitüzött szépműtani pálya-kérdése jutalmát *György* Endre debreczeni harmadéves jogász nyerte el. A 11 darab aranyból álló jutalom a főiskolai tanuló-ifjuság jelenlétében az igazgató tanár által nyilvánosan adatott át a koszoruzottnak.

** *(Az aradmegyei és aradvárosi románok)* egy politikai klubbá egyesültek, a melynek czélja a törvény korlátai közt előmozditani a román nemzetiség ügyét-, egyátalában a 48-iki demokratikus eszmék megvalósitása.

** *(Nagy-Kanizsán)* torna-egylet alakult.

** *(A pesti ref. gymnasiumban)* Vámossy Mihály aligazgató felszólitása folytán, a növendékek segélyzőegyletet alakitottak maguk közt, anyagi szükséggel küzködő s különben jó erkölcs magaviseletü tanulók segélyzése czéljából. Ez egylet a napokban tartá alakuló és választó közgyülését, melyen megválasztattak: elnöknek Kerekes József tanár, ifjusági elnöknek Ballagi Géza 1-ső évi bölcsész, titkárnak Magyari K. Sámuel, jegyzőnek Vámossy Károly, pénztárnoknak Végh József, ellenőrnek Stern Vilmos, 2-od évi bölcsészek. A választások megtörténvén, az egylet működését megkezdé.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(A magyar vasutkölcsön)* aláirásai jan. 9. 10. és 11-kén nyittatnak meg és pedig 100 millió frank vagyis 40 millió ezüst ft. erejéig 300 franknyi vagy 120 ezüst ftnyi 472,920 kötelezvényben. A kamatok félévenkint fizettetnek ezüstben, vagy aranyban minden adó-levonás nélkül. A befizetések következőleg történnek: kötelezvényenként 30 frank fizetendő az aláirásnál, 50 frank a repartirozásnál, 50 frank 1868. márcz. 10—15-ke közt, 50 frank május 10—15-dike közt és 35 frank jun. 25. — jul. 1-seje között; ez tesz összesen 215 frankot. Ebből leszámitandó az 1868. jul. 1-sején lejáró szelvény 7 frank 50 centim-emel. Marad kötelezvényenként 207 frank 50 cent., vagy a legujabb árfolyam szerint napoleond'orokban, ezt 9 ft. 71 krral számitva, 100 ft. 50 kr. Az aláirások Magyarországon az első magyar általános biztosító-társulatnál Pesten és a társulat főügynökségeinél történnek. Az általános biztosító-társulatnál eddig már nyolcz millió franknyi előjegyzés történt.

** *(A debreczeni István gőzmalom-társulat)* elhatározta, hogy uj részvények kibocsátása által saját telkén az eddigi nagyszerü malom mellé még egyet épittet.

** *(A marhavész Pesten)* a Ferenczvárosban kitört. A hatóság erélyesen lépett föl elfojtására.

** *(Egy uj köszéntelepre)* akadtak nem régiben Monos-Bélben, az egri servita-szerzet birtokán, melyre a bányászati engedély, mint halljuk már meg is adatott. A bánya igen jeles és roppant mennyiségü kőszenet fog adni.

Mi ujság?

— *(Kossuth születéshelye)* ügyében Zombori Emőd urtól is vettünk nyilatkozatot, melyben értesit, hogy a tápió-bicskei humbug most már harmadizben lőn fölmelegitve, s mindannyiszor megczáfolva. Az itt közölt hiteles okirat a még netalán fennforgó kétséget is végkép elháritja: *Monok helységének bizonyitványa K. L. szülőháza tárgyában.* Alólirt Monok községe birája és jegyzője, ezennel hitelesen bizonyitjuk, hogy helységünkbeli lakosok ugy mint ör. Tomcsik János 81 éves, és neje Mezey Mária 75 éves, ör. apjok András 73 éves előttünk egybehangzólag vallják és állitják, hogy *Kossuth Lajos* nagy hazánkfia itt Monokon született, *gyermekkorában ismerték,* sőt emlitett Tomcsik János mint nagyobb tanuló vele járt a helybeli ref. iskolába, igen jól ismerték atyját is, ki itt azon időben uradalmi ügyész volt. Kelt Monokon, decz. 14-én 1867. — *Barkó József,* községi biró. *Puskás István,* hites. *Tóth Ferencz,* hites. Kiadta: *Károly István,* jegyző.

** *(Gr. Bethlen Gergely temetésén)* volt ugyan nehány katonatiszt jelen, de nem testületileg, pedig a honvédegylet hivatalosan meghivta a katonaságot. Remélték, hogyha a közös hadsereg emberei a honvédet nem is veszik figyelembe, az olasz kir. tábornoktól nem vonják meg a katonai végtisztességet.

** *(A pestvárosi közönség)* közgyülési határozata folytán a honvédelmi minisztert a hozzá intézett feliratban megkérte, hogy a főváros közbátorságának biztonsága és a költség kimélés tekintetéből naponkint 140 katonát adna a varos rendelkezésére 10, 15 és 20 krnyi fejenkint fizetésért. A város ezen feliratára végre megjött a válasz nem ugyan a honvédelmi miniszter urtól, hová a város felirt; hanem a buda-pesti cs. kir. katonai város- és vár-parancsnokságtól, közvetlenül a városi főkapitánységhoz, melyben ez tudósitja, hogy az országos cs. kir. katonai főparancsnokság a honvédelmi miniszterium megujitott megkeresése folytán hajlandó a városnak naponkint 24 gyalogot és hetenkint kétszer a budai helyőrségen levő lovasságból 5 egész 10 katonátoly feltétel alatt őrjáratokra engedélyezni, hogy a város a házipénztárból a közembernek 10, az

Melléklet a Vasárnapi Ujság 1-ső számához 1868.

őrvezetőnek 15, a szakaszvezetőnek 20 krt fizetend és ezen dijnak előleges letételéről intézkedik. Ezen csekély számmal a városon nincs segitve, a poroszlók szaporitására pedig a városnak nincsen pénze s igy a közbátorság érdekében elvárja a főváros polgársága a honvédelmi miniszter urtól, hogy az hathatós lépéseket teend ezen ügynek a városi polgárság méltányos óhajtása szerinti elintézésére. („Századunk.“)

— *(A királyi család)* jan. 15-én fog Budára jöni; nehány napi itt mulatás után Gödöllőre mennek, a hol a Felséges asszony bevárja lebetegedését.

** *(A lajthántuli miniszterium)* a következőkből alakult meg: Herczeg *Auersperg* a miniszter-tanács elnöke; gróf *Taaffe* (eddig belügyminiszter) a miniszter-tanács alelnöke s egyszersmind honvédelmi miniszter; *Plener* kereskedelmi, *Hasner* kultus, gróf *Potocky* Alfred mezőgazdasági, *Giskra* belügyi, *Herbst* igazságügyi, *Brestl* pénzügyi, *Berger* tárcza nélküli miniszter. — Herczeg Auersperg fölmentetik az urakháza, Giskra a képviselők háza elnökségétől.

** *(Pest-város küldöttsége,)* élén a főpolgármesterrel, üdvözölte ujévkor Deák Ferenczet. Deák igy válaszolt: A politikai téren működni nehéz, de kérdésen kivül igen szép feladat, midőn polgártársainak bizalma helyez oda valakit. Ó a derék lelkes Pestvárosa derék lelkes polgárai bizalmánál fogva foglalja el helyét és a mit tehetett, azt azon bizalomnak köszöni, melylyel polgártársai megajándékozták. Nehéz még a feladat, bizonytalan a jövő, mert fájdalom e hazának sorsát nem csak egyedül a hazai, hanem az európai események fogják megszilárditani vagy megbontani. Arra kéri az egek Urát, mentsen meg bennünket minden más bajtól és szállja meg e hon polgárainak lelkét, hogy azon szabadságot, melyet elértünk, necsak megtarthassák, hanem tovább fejthessék és a haza javára minél gyümölcsözőbbé tehessék. Ismételve köszönetet mondván Pest polgárainak e megtiszteltetésért, felkéri: őt tartanák meg szeretetükben, barátságukban és bizalmukban, mely nehéz pályáján és sok kellemetlenségei közott egyedüli vigasza, egyedüli támasza. Végül polgártársainak Istentől áldást, egészséget, békességet és szerencsés ujévet kiván.

** *(A miniszterelnöknél)* ujévben mind a Deák-klubb, mind a főrendiház részéről küldöttségek tisztelegtek, kifejezve a jó kivánatokat az évfordulat alkalmából. A Deák-párt rövid alkalmi feliratot is nyujtott át.

** *(Schlechta Ignácz)* közelebbről elhunyt pesti polgár 100,000 forintnál többet hagyott jótékony czélokra. A lipótvárosi templomra 3000-et, a ferenczvárosira ugyanannyit, a józsefvárosira 1000-et, a belvárosira 500-at hagyott stb. Az akademiának, bölcsődének, vakok intézetének egyenkint 500-at. A gyermekkórházra 1050-et. A Józefinumra 1000-et. A lelenczházra szintén ezeret. Elszegényült pesti polgárok alapitványára 4000-et. Hagyott a jótékony nőegyletnek is, és sok másnak.

** *(A debreczeni tanács)* a báró Habermann nevet viselő — ezelőtt Dom Miguel — 39-dik számu cs. kir. gyalog sorezred részére, melyben számos debreczeni ifjak szolgálnak, 3 mázsa papirikát ajándékozott.

** *(A debreczeni indóház)* udvarán még most is legalább 30 ezer mérő gabona vár az elszállittatásra.

** *(Halál széngőz által.)* Ó-Perintben egy katona a 16-ik sz. gyalog sorezredből este kis kamarájában széntüzet élesztett, tán a hideg ellen; a szűkterü kis szobácska hamar megtelt e fojtó gőzzel, minek a szegény harczos áldozata lett.

** *(A zágrábmegyei választásokkal,)* a horvát- és tótországi követválasztások bevégződtek. A választások eredménye az unio részére ütött ki, 66 képviselő közül 48 a magyarországgali unio mellett van, mig az ugynevezett „nemzeti szabadelvű“ pártból csupán 18 jutott képviselői állásra.

** *(Hajnald Lajos)* kalocsai érsek az erdélyi urbéri kárpótlásokból utólagosan kapott 13,160 ftot mind erdélyi jótékony czélra forditotta.

** *(Egy hajtóvadászat eredménye Torontál-megyében.)* Decz. 23-án tekintetes Gyertyánffy Zsigmond zichyfalvi kerületi főszolgabirája által gr. Karácsonyi Guido dolászci uradalmában fekvő erdejében hajtóvadászat rendeztetvén, — ez alkalommal többek között egy 450 fontos vadkan lövetett, mi annálinkább figyelmet gerjesztő, miután Torontálmegyében eddig ilyen példány még elő nem fordult.

** *(Nagy tolvajlás.)* Bizonyos iparlovag valamiképen Szalárdon Cs. birtokos urhoz jutott alkalmazásba — mint vadász, s alig töltött ott pár hetet, már is gonosz lelküleg megkárositotta urát, elorzott tőle t. i. két db. ezres-, száz db. egyest és husz db. ötös bankjegyből álló pénzmennyiséget, számos értékpapirokat s elillant. Tudakozások tétettek utána mindenfelé, többek közt Kecskemétre — születéshelyére is távsürgönyöztek, honnan aztán válaszoltatott, hogy ugyanazon egyén Pestről is közöztetik egy korábban elkövetett hasonnemü tetteért. Még eddig nem sikerült nyomába jönni.

— *(Halálozások.) Szinovácz György,* kir. szeptemvir, a magyar tud. akad. tagja, meghalt decz. 25-kén, 64 éves korában. — Szép, művelt, ifju asszony is költözött el szerettei köréből a hideg föld kebelébe. Thaly Guidóné, Barabás Alice, ki alig lépte még át életének 20-ik évét, alig volt ideje az élet örömeit élvezni, az anyaságnak pedig csak fájdalmát ismeré. — Vigasztalódást szeretteinek!

— **(Sorshuzás.)** A *hitelsorsjegyek* jan. 2-iki huzásánál a következő sorozatok huzattak ki: 147, 260, 717, 740, 920, 951, 1253, 1363, 1383, 2236, 2255, 2278, 3036, 3452. *Első nyerő:* 717. sorozat 1. szám; *2-dik nyerő:* 2278. sor. 92. sz.; *3 dik nyerő:* 1363. sor. 12. sz.; *4-dik nyerő:* 1363. sor. 95. sz.; *5 dik nyerő:* 2236. sor. 84. szám.

Adakozások Pákh Albert siremlékére.

XXV. közlés. A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez beküldettek:

Körösmezőről Stefanovics Gyula 20 kr. — Győr-Szt.-Mártonból Hollósy Jusztinián 1 ft. — Szerepről Basa Bálint 30 kr. — Királyiból Lovász Gábor 50 kr. — Zélről Kiss József 50 kr. — Pozsonyból Brunovszky Sarolta 2 ft 50 kr. — Brunovszky Hermin 2 ft 50 kr. — Kis-Ujszállásról Nagy Lajos 50 kr. — Balajtról Ragályi Abrahám 1 ft.

A *XXV*-ik közlés összege **9** ft.

Az *I—XXIV-ik közlésnek* együtt begyült eddig összesen **1253** ft. **10** kr. 7 db. ezüst huszas és egy db. bajor tallér.

Nemzeti szinház.

Péntek, decz. 27. *„Szövetségesek.“* Vigjáték 3 felv. Irta Pol-Moreau; ford. Szerdahelyi.

Szombat, decz. 28. *„Fekete domino.“* Vig opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber.

Vasárnap, decz. 29. *„Régi pénzek, vagy az erdélyiek Magyarországon.“* Eredeti vigjáték 4 felv. Irta Fáy András.

Hétfő, decz. 30. *„Manlius Sinister.“* Drámа 5 felv. Irta Jókai Mór.

Kedd, decz. 31. *„Lalla Roukh.“* Regényes opera 2 felv. Zenéjét szerz. Dávid Felicien.

Szerda, jan. 1. *„A király házasodik“* Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Tóth Kálmán.

Csütörtök, jan. 2. *„Sevillai borbély.“* Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Budai népszinház

A karácsoni ünnepek után Berczik legujabb vigjátékát, a „Bach-huszárok“-at adták kétszer egymásután. Berczik tehetséges és termékeny ifju iró; eme darabjában is sok jóra való elem van, hanem abból, a mi legszükségesebb, a nevetségesből nincs elég. — A szereplők közt mindenek felett a kis Boér Emma tünt ki; őt jutalmazta a közönség zajos tapsokkal.

Szerkesztői mondanivaló.

T. munkatársaink és levelezőinkhez. Az uj évben első kedves kötelességünk, szives köszönetet mondani az eddigi közreműködésért s kérni azt továbbra is. Ohajtjuk, hogy ez évben is mind együtt legyünk s közösen működjünk az előnkbe tüzött czélra, melyet csak ugy érhetünk el, ha t. munkatársaink meg nem vonják tőlünk szellemi támogatásukat.

— **K. T. K.** „A mai kor vadembereiről“ czimü czikket nem kaptuk. S igy Sz. K. sem a „bizonyos dologban“ irt levelet. Postán volt-e küldve? Nagyon sajnálnók elvesztét. Pár nap mulva magán levelünk megy. Addig is meg akarjuk nyugtatni, hogy mindenfelől szent a békesség.

— **Varano.** Cs. J. Rajta leszünk, hogy a hiányt póto lhassuk. Kérjük, a reclamatiokat mindig haladéktalanul intézni a kiadó-hivatalhoz, minthogy későn néha a legjobb akarat mellett sem lehetne eleget tenni.

— **Lőrincz-Kata.** D. L. A halottaknak általában a temetőben van helyök. A békesség embereinek pedig legkevésbbé a hadi intézmények környezetében. Rövid időn nyilvánosságra hozhatni reméljük a teendő intézkedéseket.

— **N.-Várad.** B A. Ez még kevésbbé elégit ki, mint az előbb küldöttek. Nem közölhetjük.

— **Pest.** L. Gy. A replicának azon lapnál volna helye hol a sérelmes ujdonság megjelent.

— **Kassa.** G. J. Megjött. Várjuk a „disznó-pörkölést.“

— **Eger.** B. A. A nagy-sorshuzás eredményeit rendesen közölni szoktuk a P. U.-ban. Egyik vagy másik, tárgyhalmaz miatt talán elmaradhatott, de azt is után szoktuk pótolni. Igyekszünk olvasóink érdekét mindenben szem előtt tartani.

— **M.-Vásárhely.** L. Dénes. Sajnáljuk, de a rokonság iránt tévedésben van. Sok hasonnevü ember van a két magyar hazában.

SAKKJÁTÉK.

423-dik sz. f. — Szirmay Jánostól, (Königgrätzben).

Sötét.

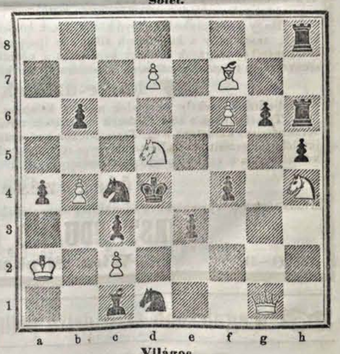

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

— *(A pesti sakk-kör)* jan. 12-kén tisztujitó közgyülést tart.

— 1867-ben elhunyt jeles sakkjátszók és feladvány-szerzők jegyzéke: 1) Az ősz *Petroff* Sándor Varsóban, ki nevét a hires Petroff játszmával és több jeles sakk-könyveivel megörökité; 2) *Sieurac* Párisban; 3) *Wilfing* Otto Németországban; 4) *Lehner* Zsigmond Bécsben.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
	Január		Deczemb.(ó)	Teb. Ros.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
5	**Vasár.**	E Telesfor pápa	E Simon	**24 A Kar. el. b.**	284 27	7 50	4 21	42 23	1 3	2 10
6	**Hétfő**	**Vízkereszt**	**Vízkereszt**	**25 N. Karácson**	285 28	7 49	4 23	56 40	1 41	3 22
7	Kedd	Bálint, Niketás	Bálint	**26 B. Assz. elj.**	286 29	7 48	4 24	71 4	2 25	4 33
8	Szerda	Szörény apát	Fodor	**27 István vért.**	287 30	7 48	4 26	86 2	3 19	5 54
9	Csüt.	Julián vértanu	Erős (Erke)	28 2000 vértanu	288 31	7 47	4 27	101 16	4 22	6 48
10	Péntek	Apathon püsp.	Ernő	29 Apró szentek	289 32	7 47	4 28	116 39	5 32	7 46
11	Szom.	Matild, Teodoz.	Tilda	30 Anizia	290 33	7 47	4 29	131 50	6 48	8 33

Hold változásai. ☽ Holdtölte 9-kén, 10 óra 22 perczkor délelőtt.

TARTALOM.

Tompa Mihály (arczkép). — Egy alföldi uj telepen. — Perczel Mór emlékirataiból. — Rajzok az országgyülésből (képpel). — Nagy- és Kis-Disznód (képpel.) — A tél Oroszországban (képpel.) — Az amerikai tündérváros. — Jupiter, az 1868-dik év uralkodó bolygója. — Egy hazai jeles orgona-készitő. — Egyveleg. — **Tárház:** Esküdtszéki tárgyalás Pesten január 2-án — Irodalom és művészet. — Közintézetek egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi ujság? — Adakozások Pákh Albert siremlékére. Nemzeti szinház. — Budai népszinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

*

HIRDETÉSEK.

FÜRST EDE

bank-, pénzváltó- és sorsjáték-üzlete

ajánlja közbenjárását állampapirok, záloglevelek, foldtehermentesitési és elsőbbségi kötelezvények mindennemü részvények, bel- s külföldi sorsjegyek bevásárlása s eladása, arany- s ezüstpénzek beváltására, valamint minden a bank s értékpapirok üzletére vonatkozó megbizások teljesitésére, különös figyelmet érdemelnek az általa életbeléptetett

társasjátékok

18 részvevő közt évnegyedenkinti részletfizetés mellett 1—8 ftjával a legnagyobbszerü játékelőnyökkel gazdag választékban; e társasjátékot illetőleg vagy az összes bel- s külföldi sorsjegyek vagy 18 egynemü sorsjegy csoportozatban lehet résztvenni. A lefizetés tartama alatt közösen játszatik s annak bevégeztével, az eredeti sorsjegy vagy annak 18-dik része a napi árfolyam szerint kiszolgáltatik. Azokra nézve pedig, kik inkább magánosan akarnak játszani s a mellett maguknak csekély költséggel egy bizonyos tőkét megtakaritani akarnak

sorsjegyek bevásárlása

ajánlatraméltó részletfizetésekre. — Mindgyárt az első részlet befizetésénél s mindaddig mig a befizetés pontosan folytattatik, az egész nyeremény a részletlevélbirtokosának tulajdona leend. A sorsjegyek választása a vevőre bizatik, s a dijak a havonkint vagy évnegyedekinti fizetések magassága szerint számittatnak igy például:

1 Credit-sorjegy havonkinti fizetésre	10 ft.,	— 148 ft.
„ „ „ „	5 „	— 168 „
„ „ évnegyedenkinti fizetésre . . .	7 „	— 220 „
100 ftos 1864-ki államsorsjegy havonkint fizetésre	10 „	— 85 „
„ „ „ „ évnegyedenkinti „	5 „	— 91 „
„ „ „ „ „	10 „	— 97 „
„ „ „ „ „	5 „	— 116 „

Az 50 ftos 1864-ki sorsjegyek ára a fentebbi áraknak felét teszi.

Csoportokban

Credit sorsjegy,	huzás január 2-án főnyeremény	250,000 ft.
50 ftos trieszti sorsjegy,	„ „ „ „	15,000 „
Como-jövedék sorsjegy,	„ „ „ „	21,000 „
Salm-sorsjegy,	„ „ 15-én „	42,000 „
Waldstein-sorsjegy,	„ „ „ „	10,000 „

27 évnegyedenkinti részletfizetés mellett **15** ftjával; vagy pedig először fizetve **15** ftot és további 32 havonkinti részletfizetés mellett **10** ftjával.

Nagy kiterjedésü forgalma mindennemü sorsjegyek s értékpapirokat illetőleg alulirt bankház folytonosan azon helyzetben van

igérvényeket

a legjutányosb feltételek mellett átengedni' u. m.

Credit-igérvények.	huzás jan. 2-án 1868 3 ft. 50 kr. és bélyegd.	50 kr.
1854-ki 250 ftos kölcsön-sorsj.	„ „ „ „ 5 „ — „ „ „	50 „
Salm-sorsjegy igérvények.	„ „ 15-én „ 2 „ 50 „ „ „	50 „
Waldstein-sorsjegy igérvények	„ „ „ „ 2 „ — „ „ „	50 „

10 darab vételnél 1 darab ingyért adatik.

Hogy a nyerészkedni vágyó közönségnek börsei miveletekre alkalom nyujtathassék, azaz: hogy a különnemü állam- és iparpapirok fluktuatio emelkedése és csökkenéséből magának hasznot hajthasson a nélkül, hogy érzékeny veszteséget szenvedne és tetemes pénzösszeg kiadására lenne kénytelen elvállal alulirt czég

börze-üzletek

teljesitését csekély bevételek mellett készpénz vagy értékpapirokban.

Társasjátékok s börzei üzletek tervezeteit tartalmazó programmok ingyért s bérmentesitve küldetnek meg. Társasjátékok s részletfizetési levelek gyüjtői illendő jutalékban részesittetnek. Nemcsak egyes részletjegyek, hanem egész társasági játékok állanak a t. cz. közönség rendelkezésére.

Előlegezések

mindennemü **értékpapirokra** a legkisebb összegtől a legnagyobb összegig, adatnak:

FÜRST EDUARD bankár által

2371 (1—3) **Wien. Stephansplatz.**

KÁNYA JÓZSEF

(előbb **Böhm** és **Kanya**)

Pesten, József-tér 10-ik sz. a.

ajánlja

minden évszakra

dúsan ellátott

legujabb bel- és külföldi

női-divatáru raktárát.

2237 (6—6)

Pezsgőbor

közvetlen Franciaországból behozva, vámmentesitve, ládákban 6 palaczkjával s feljebb a **Champagne** leghirnevesb gyáraiból, u. m.

Moët & Chandon à Epernay crémant rosé . . . . . **2** ft. **50** kr.
Napoleon grand vin à Ay crémant rosé . . . . . **2** ft. **50** kr.
A fentebbi fajokból ½ palaczkokban . . . . . **1** ft. **50** kr.

A pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett alulirottnál megrendelhető.

A pakolás ingyen. 20 palaczk vételnél 5% engedtetik. 2289 (11—50)

Alexander Floch,
in Wien, Ober-Döbling Nr. 28.

Ötödik kiadás,
(magyar nyelven második.)

A nemi élet

titkai s veszélyei.

Értekezések nemzés-, terhesség-, önfertőzés-, magömlés-, sápkór-, fehérfolyás-, közösülési tehetetlenség-, női magtalanságról stb., ez utóbbi betegségek ív- és gyógymódjaival.

Függelékkel a bujakóri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óvszeréről,

a férfi és női ivarszerek boncztani ábráival.

Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve **10** krral több; utóvétellel **40** kr. több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pesten József-utcza 66-ik **számu**
2318 (7—12) saját házában.

Tárgyismeröknek:

közvetlen Holland, Franczisország s a franczia gyarmatokból behozott **liqueurek: Chartreuse, Crême de thé, Crême de Moca, bacas et de Vanille.** — Legfinomabb **6 Jamaica Rum, Arrac, Cognac;** közvetlen Angolországon át behozott **ujszedésü chinai theak**, ezek közt a legjobb s legerősebb keverékek, bécsi fontja **2** fttól **10** ftig. — **Vörös Bordeaux-Punsch**, legfinomabb **düsseldorfi punschessentia.** — Raktára a legfinomabb s legerősb **tisztaizlésü** pörkölet**len kávénak** bécsi fontja: 60, 65, 70, 96 krig. — **Ceylon kávé** fontja 75, 85 kr., **különösen ajánlható.** — Befőzött gyümölcs, mely a párisi világtárlaton tisztelettelteljes megemlitésben részesittetett. — Árjegyzék, **ingyen** és bérmentve. — Megrendelések utánvét mellett gyorsan és pontosan teljesittetnek. — 30 font kávé vagy másegyéb tárgyak megrendelésénél 10 ft. értékig és feljebb az áruczikkek az illetőkhöz legközelebb eső vasuti vagy gőzhajózási állomáshoz bérmentve küldetnek meg.

Czim: **Simon Granichstädten's** [illegible] **Trattnerhof im Durchgange rechts. — Wien.** 2339 (4—12)

Hirdetés.

Miszerint Márczy Imre, abaujmegyei Hym helységbeli katonai egyén, kinek holléte nem tudatik, ezennel oly czélból köröztetik, hogy örökségének általvétele végett, a f. 1868-dik évi május elsejéig, okvetetlen születése helyén jelenjen meg, vagy holléte a fentérintett helyen lakozó István vagy János testvéreinek adja tudtára, ellenkező esetre öröksége, mint nem létezőnek testvérei közt felosztatni fog. 2371 (1)

Legolcsóbb szabadelvü politikai néplap!

Előfizetési felhivás

A NÉP ZASZLÓJA

czimü

politikai, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilapra.

Kiadói szó:

Hogy e nemes irányu vállalat mennél szélesebb körökben elterjedhessen, a következő jutányos előfizetési föltételeket szabtuk:

1. A lap hetenként egyszer nagy másfél iven jelenik meg szombaton, hogy vasárnap mindenkinek kezéhez jusson.

2. Hozni fog arczképeket, csataképeret, rajzokat beszélyek és költeményekhez s más időszerü képeket.

3. **Ára egész évre csak 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.**

10 példány után egy tiszteletpéldány jár. **Ki 25-öt gyájt ezenfölül egy „Honvédnaptár"t, ki 50-et Kossuth falra függeszthető nagyszerü arczképet kapja.**

Végül **a két legtöbbet gyüjtőnek egy-egy értékes ezüst serleggel kedveskedünk, belévésve az illető nevét,** s az általa gyüjtött előfizetők számát.

Az előfizetési pénzek bérmentes levelekben a „Nép" kiadó-hivatalába (egyetem-utcza 4-ik szám) czimzendők.

Heckenast Gusztáv.

Előfizetési felhivás

A „HONVED"

czimü

első magyar katonai hetilapra,

és

OKTATÓ LEVELEKRE

az 1868-ik évre.

Előfizetési feltételek:

A „HONVÉD" és „OKTATÓ LEVELEK"

előfizetési ára:

Január—juniusra . . **4** ft. **50** kr. | Január—deczemberre . . . **9** ft

A „Honvéd" külön **előfizetési ára:**	Az „Oktató levelek" külön **előfizetési ára:**
Január—juniusra . . . . . **3** ft.	Január—juniusra . . . . . **2** ft.
Január—deczemberre . . . **6** „	Január—deczemberre . . . **4** „

Egész évi előfizetőinknek junius havában egy, a magyarok hadjáratai könnyebb megértésére szolgálandó e czélra megrendelt szinezett térképet fogunk küldeni.

Az előfizetési pénzek bérmentes küldése kéretik.

A „Honvéd" kiadó-hivatala
(2—3) (Pest, egyetem-utcza 4-ik szám).

Tizennegyedik évfolyam.

A két lap együtt: Félévre . . . . . **5** forint.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

a

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

A P. Ujdonságok külön: Félévre . . . . **2** ft. **50** kr.

1868. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik **eredeti képekkel** dúsan illusztrálva; a másik **„Országgyülési Beszédtár"**-ral s más rendkivül mellékletekkel bővitve.)

Lapunk 1868-czal tizenötödik évfolyamába lép.

Tizenöt év! Nagy idő a magyar hirlapirodalomban, egy lap életében. A tapasztalás legalább azt mutatta, hogy csak igen kevés időszaki vállalat ért ennyi időt.

A Vasárnapi Ujság és **Politikai Ujdonságok** mellett is, ez idő lefolyta alatt lapok keletkeztek és tüntek le; rövidebb vagy hosszabb ideig futottak pályát; kisebb vagy nagyobb virágzásra emelkedtek; de a jelenleg élő vállalatok között alig egy-kettő van, mely tizenöt évre vihetné vissza keletkezése idejét; alig egy-kettő, mely a törzs előfizetők oly állandó közönségével dicsekedhetnék, mint e testvérlapok. Az oly vállalatok, melyek az idő változásai közt csak az árral uszni s a pillanat érdekeinek szolgálni tarták feladatuknak, eltüntek a pillanattal, mint a buborék.

Részünkről e lapok állandó életének okát főleg épen abban keressük, hogy kezdettől fogva folyvást **egy irányt** tartottak szem előtt: **a valódi nemzeti érdekeknek, az alkotmányos szabadság és a felvilágosodas eszméinek szolgálni.**

Oly időszakban indultak meg s vertek gyökeret, midőn minden szabadabb szó fölött a hatalom Damokles-kardja függött, midőn az igazságot gyakran csak elburkoltan vagy épen nem lehetett kimondani, mikor a magyar ember akaratlanul is megtanult a sorok közt olvasni, — e lapok azonban soha sem tértek el a választott ösvényről, s le nem borulva a pillanat bálványai előtt, a szabadságnak, alkotmányosságnak és hazafiságnak hiven szolgáltak mindig.

Most e tekintetben kedvezőbb korszakot értünk. S mi a szabadabb mozoghatást, mint már eddig is, továbbra is a kitüzött nagy czél érdekében igyekszünk fölhasználni, *törekedve folyvást a nemzeti érzület és öntudat, s az alkotmány és szabadság fejlesztésére*

A **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok**, okulva a multból, bizva a jövőben, továbbra is eddigi iránya mellett marad s az eddig követett uton törekszik megoldani föladatát. Bár két lap, de a szerkesztőség egységénél fogva összeforrott, s egymást kiegészitő, s egymástól csaknem elválaszthatlan levén, közösen törekszenek, czélszerü beosztással, a nagy czélt minden irányban megoldani.

A Vasárnapi Ujság a hazai és külföldi dolgok és állapotok ismeretében, a történelemben és a társadalomban, a művészetben és az életben keresi tárgyait, s szóban és képben állitja azokat az olvasó elé; mig a **Politikai Ujdonságok** a honi és külpolitika minden mozzanatát kiséri hasonló figyelemmel, s a részletek kelló bősége mellett tájékoztató átnézeteket ad a helyzetről, és átalában oda törekszik, hogy *vele hetilap társai közül egyik se versenyezhessen.*

Czikkeink, im e tág mezőből felölelnek mindent, a mi tanulságos, élvezetes s áta lában tudni méltó. Képeinkben pedig, melyek a **hazai művészet haladásával folyvást emelkednek a kivitel tökéletében,** tekintettel vagyunk az érdekességre s a gazdag változatosságra.

Rovataink ismeretesek. Bennök a két lap mindazt magában foglalja, mit a nagy közönség megkivánhat arra, hogy **hetenként kétszer** kapván ujságot, folyvást szinvonalán álljon a pillanatnak, s maradandó becsü olvasmány is részesüljön.

Buzgó és becsületes törekvéseink öntudatában megnyugtató bizalommal nézünk a jövő év elébe. Legyen az nemesak testvérlapjainknak, hanem főkép **a hazának vigasztalásul eve!** — Pest, deczember elején 1867.

Heckenast Gusztáv, kiadó-tulajdonos. **Nagy Miklós,** szerkesztő.

Előfizetési föltételek:

A Vasárnapi Ujság és **Politikai Ujdonságok együtt,** postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január—deczember) . . . . . **10** forint. | Félévre (január—junius) . . . . . **5** forint.

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—deczember) . . . . . **6** ft. | Félére (január—junius) . . . . . **3** ft.

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Hogy e politikai hetilap annál könnyebben megszerezhetővé váljék, leszállitjuk az eddigi külön előfizetési árt, anélkül, hogy a lap tartalmára nézve legkisebb változás is történnék, vagy a mellékletek („Országgyülési Beszédtár" stb.) kevesbednének. E szerint a **csupan Politikat Ujdonságok** (az „Országgyülési Beszédtár"-ral együtt)

Egész évre (január—deczember) . . . . . **5** ft. | Félévre (január—junius) . . . . . **2** ft. **50** kr.

Tiz előfizetési példányra gyüjtőinknek egy tisztelet-példánynyal szolgálunk — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik. — A mult félévi czimszelvényekből egyegy darab szives beküldését kérjük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(Pesten, egyetem-utcza 4-dik szám.)

Fontos a tűzoltó és tornász-egyletek részére.

1868. január elsején megindul a

„Feuerwehr-Zeitung"

negyedik folyama.

Tulajdonos és kiadó: Fachini Frigyes.

A „Feuerwehr-Zeitung" feladata abban áll, hogy a tűzoltó-egyletek törekvéseit gyámolitsa, emelje; jelesül arra is irányul feladata, hogy önköntes tűzoltó egyletek alakittassanak. A közlönyt tehát a tűzoltó- és tornász-egyleteknek és községeknek, mint oly lapot ajánlhatjuk, mely a közönséget nem csak azon felfedezésekről ujitásokról, haladásokról értesiti, melyek a tűzoltás terén észleltetnek, hanem azon eredményekről is, melyeket a tűzoltó-egyletek a monarchiában és a külföldön felmutatnak. **Jeles vezérczikkek, levelezések,** s tűzoltási eszközök leirásait, ha szükséges szép illustratiókkal, hirek a tűzoltás teréről, a nevezetesebb tüzesetek krónikáját, ezek képezik a lap tartalmát, mely az olvasót bizonyára meggyőzendi arról, hogy a szerkesztőség nagy olvasóköre igényeinek megfelelni törekszik.

A „Feuerwehr-Zeitung," mint a „Versicherungs-Zeitung" melléklete havonkint kétszer jelenik meg. Ára 4 forint osztr. ért. 2370 (2—3)

Előfizethetni a szerkesztőségnél Bécsben, belváros, Seiler-utcza 4. sz.

5 font jóféle s tisztaizlésü

kávé csak 2 ft. 80 kr.

5 font

Portorico-kávé . . .	3 ft. 40 kr.	**Plant-Ceylon kávé** . .	4 ft. 25 kr.
Arany-Java-kávé . .	3 „ 80 „	**Cuba-kávé** egész finom .	4 „ 50 „
Laguayra-kávé . . .	4 „ — „	**Gyöngy-kávé** egész finom	4 „ 75 „

továbbá:

Brasiliai rhum, egy pint **1** ft., legfinomabb **jamaikai-rhum, Pecco-virág-** és **Souchong-thea, sardinák, mustár** és **sajt**-féliek a legjutányosb áron kaphatók Pesten,

Bauhofer és Jármay-nál,

a két szerecsen- és Laudon-utcza szögletén, 11-dik szám alatt

Vidéki megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett a leggyorsabban eszközöltetnek. 2283 (11—12)

Bemenet a két szerecsen-utczába: a váczi-utról a marokkói házzal szemközt.

Figyelemreméltó hirdetmény.

Minden családnak s különösen azoknak, kik **köszvény** s **csúzos bántalmakban** szenvednek. Minden felesleges ajánlgatást, mely a **Lairitz-féle erdeigyapot-gyártmányokat** s **készitményeket** megilletné feleslegesnek tartván, tudatjuk, hogy **Sigmund József főraktárában Pesten,** városház-utcza 1-ső sz. a., a „zöld koszoruhoz" egy füzetke létezik, mely a fentebbi gyártmányok keletkezését, ezen iparágnak mibenlétét, valamint hasznos alkalmazását a fentebbi esetekben — tárgyalja — s ingyen szolgáltatik ki. Mielőtt tehát bárki e czikkekért pénzt adna ki, mindenkinek alkalom nyujtatik e kitünő termények **hathatóságról** meggyőződést szerezni. E füzetkéhez van egyszersmind csatolva, egy orvosilag hitelesitett utasitás, mely az oly jótékony **erdeigyapot** vagy **tűfenyőfa-fürdők** önkészitését foglalja magában.

A Lairitz-féle erdeigyapot-áruk-raktára

2207 (6—12) **Remdában,** a thüringi erdő mellett.

A SZÜLÉKET ÉRDEKLŐ.

Hosszu időt igénybe vett szorgos tanulmányozásomnak sikerült a gilisztabetegségnek, mely a gyermekek sorából oly tömérdek áldozatot ad a sirnak, az általam feltalált **„Giliszta-csokoládemban"** tökéletes gyógyszert állitni elő. Használati módja a szeletek göngyölén olvasható.

Kapható **Pesten: Török József** gyógytára és **A. Thallmayer** és társa kereskedésében, s ezenkivül számos bizonylatokat tartalmazó könyvecskémben jegyzett bizományosimnál. Ára egy dbnak 20 kr., nálam helyben 6 db. egy ft. — Megrendelhető postautánvétellel az egész birodalomban. **Kröczer Ágost** s. k. gyógysz. Tokatban.

Nyilatkozat.

Alulirt cs. kir. birodalmi vegyész, támaszkodva a találmány pontos gyógyszerészeti boncolásának eredményére. Véleményét ezennel kinyilatkoztatja miszerint Kröczer Ágoston tokai gyógyszerész ur által **„Giliszta-csokoládé"** név alatt feltalált és készitett giliszta ellenes szeletek erős hatásuk daczára is, az azt használók egészségére nézve — a meghatározott adagon belül — hosszabb használat mellett is, minden tekintetben teljesen ártalmatlanok. — Bécs, márcz. hó 15. 1867. **Kletzinsky V.** s. k., cs. kir. birodalmi vegyész.

2255 (6—12)

☞ !Párisi báli ruhák! ☜

gyönyörüen ékitve, a szoknya, kész derék, övel és fejvirággal együtt 28, 32, 36, 40, 50, 60 ft. és feljebb.

Vidéki megrendeléseknél kérem a mértéket „Centimeter"-rel mérve, vagy egy jól álló derekat és a ruhaalj elöhosszát beküldeni.

Fehér tarlatán, végje: 3 ft. 75 kr., 4 ft. 50 kr., 5 ft. 75 kr., 7, 8, 10, 12 ft. és feljebb.
Franczia legyezők, darabja: 2 ft. 75 kr., 3 ft. 50 kr., 5, 7, 9, 12, 15, 20 ft. és feljebb.
Sortie de bal, darabja: 10, 14, 17, 20, 30, 40, 50 forint és feljebb.

Pesten, váczi-utcza 19. szám alatt, **Türsch F.-nél** a nagy Kristóf mellett.

☞ **Részletes árjegyzékek bérmentve.** ☜

2369 (2—3)

Marhabetegségek és marhavész ellen,

mint kitünő **óvszer** ajánltatik

a cs. kir. szabadalmazott

KORNEUBURGI MARHAPOR

mely a **magas** cs. kir. **ausztriai, a porosz királyi** és **szász királyi** kormány által engedélyezett, a **hamburgi, londoni, párisi, münchenі** és **bécsi érmekkel** kitüntetett, és ő felsége az **angol királyné**, valamint ő felsége a **porosz király** fölovászmesteri hivatalaiban eredményduis alkalmazása által kipróbáltatott.

Lovaknál: jó és aggodalmas *mirigyes* állapotban, *nátha, harony és repkedö böglyök és férgek* ellen; de különösen, hogy a *lovak jó testessége és bátorsága fentartassék.*

Szarvasmarháknál: a *beteges tejelkülönitéskor* az emésztés megakadályozása következtében keves és rosz tejelés esetében, a teheneknél ugy, hogy e por alkalmazása által a tej minösége feltünöleg javittatik; továbbá a *vértejelés, felpöfedés* és *nadálybetegség* ellen, ugyszinte a *borjuság alkalmával* e por használata a teheneknél igen hasznos, szintugy mint gyenge borjuk ez által látszólag erösödnek.

Juhoknál: a *májnadály* és *duga megszüntetésére*, ugymint az *altest minden bajai eltávolitására*, mik henyeségen alapulnak.

Üditö-nedv (Restitutions-Fluid)

lovak számára

Kwizda F. J.-tól Korneuburgban.

Elsö Ferencz József ausztriai császár Ö felsége által az ausztriai államok összes területeire nézve megelözöleg annak gyakorlati használatát s a magas cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által történt megvizsgálása után, egy kizárólagos szabadalommal láttatott el, a **lovat a legnagyobb megerölteteссel** járó **munkában is a késö korig folytonosan** vidám és jó eröben fenntartja, és különösen a nagyobb megeröltetések elött és azok után a lovak megerösitésére szolgál.

Továbbá igen **jeles szegédszernek** bizonyult be ezen **nedv** a lovak *bénuláseál, csöz, in-daganatok és megrándulásoknál* stb, a mi felöl elismeröleg nyilatkoznak: **Auersperg** herczeg; **Schönburg-Glauchau** gróf; **Csákó Ágost; Csákó Zenö; Sprinzenstein; Khun** grófok; **Hartmann** alezredes stb; **Meyer W.** fölovászmester és **Langwirthy M.**, az angol királyné ö felsége föálltervosa; dr. **Knauert**, a porosz király ö felsége fölöorvosa; továbbá a cs. kir ausztriai lovasság több osztálya.

Mindig valódilag kaphatók:

Pesten: **Török J.** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik szám, — **Thallmayer A. és Társa.** — **Halbauer testvérek.** — **Glatz. J.** — **Kindl és Frühwirth és Rakodczay A.** uraknál. — **BUDAN:** az udvari gyógyszertárban.

Továbbá:

Abony: Lukács A. **Aradon:** Probszt J. F., Tones és Freiberger. **A.-Marót**hon: Edinger M. **B.-Gyarmaton:** Omaszta T. **B.-Ujfalun:** Vass Eug. **Beszterczebányan:** Göllner F **Breznyóbányan:** Göllner S és fia. **Brassón:** L. J. és Hetzheimer A. és Társa, Gyertyánffi J. és fiai. **Csáktornyán:** Kárász A. **Debreczenben:** Bignio J. és Csanak J. **Dévan:** Lengyel G. **D.-Földvaron:** Nádhara P. **Eperjesen:** Zsembery József. **Eszéken:** Deszáthy I. **Esztergomban:** Bierbrauer C. J. **Gyöngyösön:** Koczianovich. **Györött:** Lehrer F. és Ecker F. **Jolsvan:** Maleter A. **Kolozsvárt:** Wolff J. és Karavaszy A. **Kaposvárt:** Kohn J. **Komaromban:** Belloni A., Ziegler és fia. **Kassan:** Novelli A. **Kószegen:** Bründl A. **Lucsesen:** Krometter. **Mohácson:** Kögl D. és Altmann. **M.-Óvárott:** Anton J. **Miskolczon:** Spuller József. **Nagy-Becskereken:** Nedelkovics és Deutsch testvérek. **Nagy-Kanizsán:** Fesselhoffer F., Rosenfeld J., Rosemberg J. és Walisch J. **N.-Varadon:** Jánky A. **Nyiregyházán:** Reich és Pawlavics. **Orosházán:** Gabovits D. **Pápán:** Bermüller J. **Pakson:** Flórián J. **Pécsett:** Kisági és fia. **Pozsonyban:** Schercz Fül., Hackenberger testv., Wanitschek J. L. és Kovács J. **R.-Szombatban:** Hamaliár C. és Maleter J. **Rosnyón:** Posch F. J. **Székesfehérvárt:** Legmann A. L. és Kovács P. **Szegeden:** Aigner C. **Szászkeszen:** Dierich. **Szolnokon:** Horánszky N. **Sopronban:** Pachhover L., Müller B. és Handorffer **Temesvárt:** Maxer és Sailer, Babusnik A. **Tiszolczon:** Bukowszky A. C. **Trencsenben:** Weisz S. L. **Uj-Aradon:** Orth J. A. és Liskovics A. **Varasdon:** Halter F., Koterba B. **Verőczén:** Bész J. K., **Veszprémben:** Mayer, Tuszkau, Láng J. **Zala-Egerszegen:** Kubinszky A. **Zelizen:** Steyrer uraknál.

Ovás: Hogy a t. cz közönség a hamisitványok megvételétöl megóvjuk, ezennel tudatjuk, hogy csak azon csomagok és üvegek a valódiak, a melyeken a **korneuburgi** kerületi gyógyszertár pecsétjével látható 2292 (5—6)

Viz által légzárolt

SZOBA-ÜRSZÉKEK,

melyek által a büz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szerkezetü s finoman lakkozva 15 ft.

Készületek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és büz tökéletesen eltávolittatik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetöleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.

Egészen teljes és diszes **Angles-ek** viztartóval, porczellán-csészével erös horgany-érczből szilárd gépezettel, famunkálattal együtt, minden házi árnyékszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam fölállitva egyévi jótállás mellett 30 ft. Mustrák mindenkor készen tartatnak.

Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott

KEMÉNY-FEDÉLZETEK,

gömbölyük vagy négyszögüek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lakhelyiségekböl nyomtalanul eltünik, egy darab ára 10 ft.

A pakolásért darabonkint ládával együtt 1 forint számittatik.

Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdö- és ülökádak a legerösebb horganyérczböl.

☞ **Moderateur és petroleum lámpák** nagy választékban, valamint nagy készlet a legfinomabb **amerikai petroleumból**, a lehető legjutányosb árért.

MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester.

2348 (3—6)

Raktár: rózsatér 2. sz. a., a városháza mögött.

Könyvárusi jelentés.

Alólirott, tisztelettel jelentem a t. cz. közönségnek, miszerint a **sárospataki reformalt fóiskola könyvraktáraban** található könyvek kezelését a fóiskolai igazgatóságtól szerződésileg magamra vállaltam. Bizalommal kérem a t. cz. megrendelöket, hogy megrendeló leveleiket ezután hozzám, mint a fóiskola egyedüli bizományosához, szíveskedjenek intézni. Az albizományosok ezentul velem, nem pedig a fóiskolai könyvtárnok urral fogják számadásaikat kiegyenliteni.

Sárospatak, május 1-én 1867.

EPERJESI JÓZSEF,
sárospataki könyvárus.

2125 (11—12)

☞ **Határozott ellenzéki, nagy politikai napi lap!** ☜

☞ Elöfizetési felhivás ☜
a
MAGYAR UJSÁG
jövö 1868-ik vagyis másod évi folyamára.

A „Magyar Ujság" jövöre tetemesen megnagyobbitott alakban, a „Hon"-éval egyenlö nagyságu öt hasábos iven fog megjelenni.

A Magyar Ujság elöfizetési ára

a vele egyenlö nagyságu lapokénál **mégis csekélyebb** lesz, u. m.

Postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva:

Negyed évre (január—márczius)	**5 ft.**
Félévre (január—junius)	**10 „**
Háromnegyedévre (január—szeptember)	**15 „**
Egész évre (január – deczember)	**20 „**

☞ **Tiz egyszerre beküldött példány után egy tiszteletpéldány jár.**

☞ Kéretnek a t. cz. elöfizetni szándékozók az elöfizetési összegeknek lehetöleg f. évi deczember hó végéig beküldésére, hogy a szétküldést a kiadó-hivatal pontosan eszközölhesse.

☞ **A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.**

A „Magyar Ujság" kiadó-hivatala
Pest, egyetem-utcza 4-ik sz. alatt.

(2—6)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

2-ik szám. **Tizenötödik évfolyam.**

Pest, január 12-én 1868.

Elöfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
☞ **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr. ☜

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetöleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos,** Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

László Károly.

Egy régi ismerőst mutatunk be a „Vasárnapi Ujság" olvasóinak, kik bizonynyal élénken fognak emlékezni azon érdekes és fölötte vonzó levelekre, melyeket László Károly tollából oly sok éven át olvastak e lapok hasábjain, és magok elött képzelték azon sokféle tájt, szokást és tárgyakat, melyeket az iró Amerikából, de különösen Mexikóból oly élethün ecsetelt tollával.

Hogy László Károly nem ismeretes oly széles körben, mint lehetne, s a mint valóban lennie kellene, annak okát nem abban kell keresni, mintha erre méltó nem volna, vagy tehetségei neki igényt nem adnának: de mert ő szerény és szelid természeténél fogva családja és barátai körében kereste mindig a boldogságot és megnyugvást, tündökölni csakis azok elött volt nagyravágyása; s a mit a hazáért, az emberiségért és tudomány érdekében tett, azt egyszerü megnyugvással honpolgári, emberi és müvelt férfiuhoz illő kötelességnek tekintette; érdemül magának nem róvta fel s nem is várta, hogy mások ilyennek kiáltsák ki. Kötelessége teljesitésének szerény öntudatában ő nyugodt; s e sorok irója, ki öt évek óta ismeri s szerencsés öt barátjának nevezhetni, bizton elmondhatja, hogy László Károlynál megelégedettebb és boldogabb embert nem igen ismer.

László Károly 1815-ki márczius 30-kán született Kecskeméten s igy 53 éves lesz, de legalább is jó 10 évvel fiatalabbnak látszik, mi eléggé igazolja fentebbi állitásomat. Apja György akkoriban Szabadszálláson ref. káplán volt; anyja Csorba Veres Krisztina, még ma is életben van.

Iskoláit Kecskeméten kezdte, s minthogy épen akkor emeltetett kollegiummá ezen tanintézet, a philosophiát is ott végezte. Innét Debreczenbe ment, hol nemcsak a törvényt, de apja kivánságára a papi tudományokat is végezte, noha már ekkor nagy hajlamot érzett magában a mérnöki pályára. Debreczenböl Szabolcsmegyébe ment, hol a szent-mihályi tanodában mint iskola-rektor 3 évig müködött, a rendes tantárgyakon kivül zenét és tornászatot is hozván be az iskolába; az egész vidék méltán fájlalta, mikor oly jeles tanárától meg kellett válnia. De László magasabbra tört, s Pestre sietett, hogy mérnök lehessen. Ez apja nagy fájdalmára történt, mert ő fiát pappá szánta s remélte, hogy segédje, s végre utódja leend a szent hivatásban!

LÁSZLÓ KÁROLY.

Az 1848-ik évig László mint gyakorlati mérnök müködött, de akkor hamar átlátta, hogy a hazának inkább katonára mint mérnökre van szüksége, s beállott közvitéznek a Hunyady-csapatba. Nemsokára azonban, a mint Ozoránál Roth és Philippovich lefegyvereztetett és ágyuikból ütegek alakittattak, László a tüzérséghez ment át, rövid időn tisztté neveztetett ki, s a hadjárat folyama alatt többször kitüntetvén magát, századosi rangig emelkedett.

A temesvári szerencsétlen csata után egy 18 fontos üteget vezetett Déva alá, s aztán — Bemmel Oláhországba s Widdinbe menekült.

Már Widdinben vette öt Kossuth magához, s azon perczttől fogva, Kossuth Törökországban tartózkodása egész ideje alatt, legmeghittebb sorstársa, titkára és benső barátja volt. Ő vitte Kossuth legmeghittebb levelezéseit, ő volt öre minden iratának, s ő volt az egyedüli, kire Kossuth legkényesb dolgait és érintkezéseit bizni merte. Igy kétséget sem szenved, hogy László a hazánk történetével összefüggésben álló egyéneket és eseményeket oly oldalról is ismeri, minőről másnak sejtelme is alig lehet, s eljöhet még az idő, — s hiszem, hogy el is jövend — mikor töle sok felvilágositást fog nyerni akkori korszakunk történelme.

László Amerikába is elkisérte — mint legbizalmasb meghitt — Kossuthot; vele beutazta az Egyesült-Államok nagy részét, de Európába nem jött vissza, mert Kossuth nem engedte, hogy az ő sorsa bizonytalansága miatt László saját existentiáját is bizonytalanná tegye. Ez nagy lemondás volt Kossuth részéről, jól tudom, mert elöttem fekszik egy sajátkezü levele, melyben László fölötti sok dicséret és dicsöités után, szóról szóra ezt mondja: „Azon kevesek közé számitom én öt, kik iránt ugy is mint hazafi, de ugy is mint ember magamat hálára kötelezettnek érzem. Ha módom volna öt bármily szerény javadalmakkal ellátni, töle nem válnék meg soha, mert meg vagyok győződve, hogy ő tapasztalt ragaszkodásánál fogva a mellettemi állást *bármi más* kényelmesb és jutalmazóbb állásnak elébe tenné."